

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

**Методичні рекомендації до проведення практичних
занять та самостійної роботи
з дисципліни «Фінансовий менеджмент та
банківський менеджмент » для здобувачів вищої
освіти за освітнім ступенем «магістр» денної та заочної
форм навчання спеціальностей 072 « Фінанси,
банківська справа та страхування»**

2023

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Фінансовий та банківський менеджмент» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл.І.Є.Андрющенко, – Запоріжжя: НУЗП, 2023.- 69с.

Укладач: д.е.н., професор Андрющенко І.Є,

Рецензент: к.е.н.,доцент Фатюха Н.Г.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент С.В. Шарова

Затверджено
на засіданні кафедри
“Фінанси, банківська справа
та страхування ”
Протокол № 1
від 18.08.2023р.

Рекомендовано
до видання НМК
факультету Економіки
та управління
Протокол № 43
від 30.08.2023р.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	4
<i>Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту</i>	5
<i>Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту</i>	9
<i>Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві</i>	14
<i>Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках</i>	20
<i>Тема 5. Управління прибутком</i>	25
<i>Тема 6. Управління активами</i>	33
<i>Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу</i>	36
<i>Тема 8. Управління інвестиціями</i>	40
<i>Тема 9. Управління фінансовими ризиками</i>	44
<i>Тема 10. Аналіз фінансових звітів</i>	48
<i>Тема 11. Фінансове прогнозування та планування на підприємстві</i>	56
<i>Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві</i>	61

ПЕРЕДМОВА

Активні прийоми навчання підготовлені з метою надання допомоги студентам економічного факультету в доскональному вивченні теоретичного матеріалу та набутті відповідних навичок з навчального курсу «Фінансовий менеджмент». Конспект лекцій спрямований на формування у студентів здатності мислити, на поглиблене опанування навчального матеріалу і засвоєння теоретичних знань, набуття практичних навичок виконання розрахунків, пов'язаних з управлінням фінансів підприємства.

Структура конспекта лекцій відповідає типовій навчальній програмі курсу «Фінансовий та банківський менеджмент».

На початку кожного заняття поставлена навчальна мета, тобто основні питання, які повинен засвоїти студент, опанувавши відповідну тему.

Кожна тема практичного заняття складається з двох частин: тести і вправи.

Тема тестових завдань – вибір правильної відповіді на питання з декілька запропонованих.

Вправи включають задачі, рішення котрих вимагає самостійної оцінки конкретної ситуації, розуміння існуючих у фінансах зв'язків, уміння розраховувати фінансові показники та інше.

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність фінансового менеджменту. Функції фінансового менеджменту та їх значення. Фінансовий менеджмент як система управління фінансами підприємства. Необхідність і умови ефективності фінансового менеджменту та умови її досягнення.

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту. Забезпечення максимізації прибутку і ринкової вартості підприємства в реалізації кінцевих інтересів його власників.

Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Завдання фінансового менеджменту.

Механізм фінансового менеджменту. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємств. Методи і прийоми фінансового менеджменту.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задачі

1. Ліквідаційна вартість фірм А і Б за оцінкою суду дорівнює:

- а) 6,4 млрд. грн.;
- б) 4,9 млрд. грн.

У разі реорганізації прогнозується отримання щорічних чистих грошових потоків у розмірах:

- а) 1,2 млрд. грн.;
- б) 0,35 млрд. грн.

Середньозважена вартість капіталу дорівнює:

- а) 15%;
- б) 9%.

Суд збирається прийняти рішення про ліквідацію фірм А і Б. В якому випадку (а чи б) це буде доцільним у фінансовому відношенні?

2. Фірма виготовляє джеми та варення. У прогнозованому період може бути відпрацьовано 30 тис. чол/год., при цьому за 1 чол/год. можна виготовити 3 банки варення або 5 банок джему.

Показники	Варення	Джем
1 . Ціна реалізації, тис. грн.	15	10
2. Зміна витрати на одиницю продукції	4	14
3 . Валова маржа на одиницю продукції	8	3

Який з товар в вигідніше виробляти фірмі?

3. Підприємство виготовляє: 1999 р. — 50 тис. од., 2000 р. — 100 тис. од. Готова продукція продукцію, при цьому запас напівфабрикатів за останні роки був такий: 1999 р. — 400 тис. од., 2000 р. — 300 тис. од. Незавершене виробництво відповідно становила 350 тис. од. 200 тис. од. Оцінити тенденцію розвитку виробництва та якість управління фірмою.

4. Річний оборот продажу фірми — 1480 тис. грн., вартість реалізованих товарів — 1170 тис. грн. Який стан фірми щодо фірм-конкурентів, коли показник валової прибутковості продажу по даній галузі становить 24,5%?

5. Фірма «Пошук» випускає каркаси. Виробничі витрати — 120 грн/шт. Змінні витрати — 14 грн/шт. Середні постійні витрати — 8 грн/шт.

У теперішні час фірма випускає 10 тис. каркасі за ціною 200 грн/шт. щорічно. Надійшла пропозиції про закупівлю 1000 каркасі за ціною - 10 грн/шт.

Числі приймати дану пропозицію?

6. Фірма випускає каркаси. Виробничі витрати — 14 грн/шт. Середні постійні витрати — 8 грн/шт. У теперішній час фірма випускає щорічно 10 тис. каркас в за ціною 200 грн/шт. Надійшла пропозиція про закупівлю 5 тис. каркасів. Якщо фірма прийме цю пропозицію, то постійні витрати збільшаться на 10 тис. грн.: фірмі доведеться відмовитися від виготовлення 2000 каркасів. Оцінити мінімально прийнятну ціну, тобто ціну, яка б зберегла попередню суму прибутку.

7. Ліквідаційна вартість підприємства, справа про банкрутство якого розглядається в суді, оцінена в 5,3 млрд. у. о. У разі реорганізації прогнозується отримання 0,5 млрд. чистих грошових потоків щорічно. Середньозважена вартість капіталу 10%. Суд збирається прийняти рішення про ліквідацію підприємства. Чи буде це вірним з фінансової точки зору?

8. Розглянути можливі рівні дохідності залежно від стану економіки, які можливі в наступному році за інвестування 50 тис. у. о. в акції А чи Б, прийняти рішення залежно від норми прибутку та ризикованості акцій А і Б.

Показники	Дохід, %		Ймовірність	
	А	Б	А	Б
1 Завдання	-5	10	0,2	0,2
2 Нормальний стан	+ 20	15	0,6	0,6
3 Зростання	+ 40	20	0,2	0,2

9. Акціонерне товариство має статутний капітал у розмірі 900 тис. грн. У нього входить 40 привілейованих акцій номінальною вартістю 500 грн., решта — звичайні акції за тією ж ціною. За придбані акції акціонерами було внесено:

- а) грошові кошти — 600 тис. грн.;
- б) основні засоби — 150 тис. грн.;
- в) патенти — 80 тис. грн.

Визначити:

1. Частку сформованого статутного капіталу та проаналізувати його структуру.

2. Розрахувати суму фінансового резерву за нормативу 25% від розміру статутного капіталу.

10. Визначити частку активів з високим ризиком у загальній сумі активів і частку активів з високим ризиком у загальній сумі активів і обсягу продажу на підставі таких даних:

Показники	Сума, тис. грн.
1 . Сума актив в	800
2. Обсяг продажу	1000
3. Витрати майбутніх періодів	300
4. Дебіторська заборгованість фірм, як перебувають у тяжкому фінансовому становищі	200
5. Запаси застарілої технологічної продукції	100
6. Загальна сума актив в з високим ризиком	Визначити

11. Визначити вплив на зміну за 2012—2013 рр. суми обігових коштів підприємства таких факторів: 1) зміни суми виручки від операційної діяльності; 2) зміни обертання обігового капіталу на підставі таких даних, тис. грн.:

Показники	2012р.	2013 р.
1 . Виручка в д операційної діяльності	15460	20130
2. Середньорічна сума обігових коштів	5200	5450

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Необхідність і сутність фінансового менеджменту.
2. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності і сферою здійснення бізнесу.
3. Об'єкт, мета та завдання фінансового менеджменту.
4. Стратегія і тактика фінансового менеджменту.
5. Функції та механізм фінансового менеджменту.
6. Прийоми фінансового менеджменту та їх характеристика.
7. Суб'єкти фінансового менеджменту та їх характеристика.
8. Обов'язки фінансового менеджера.

9. Місце фінансового менеджменту в організації підприємства.

10. Методи фінансового менеджменту.

11. Принципи фінансового менеджменту.

12. Загальна схема фінансового менеджменту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов Й. Т. Основы финансового менеджмента: Уч. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2008. — С. 39, 50—53.
2. Финансовый менеджмент / Под ред. акад. Г. Б. Поляка. — М.: Финансы ЮНИТИ, 2007. — С. 9—14.
3. Бланк Й. А. Стратегия и тактика управления финансами. — К.: МП «ИТБМ ЛТД», СП «АДЕФ-Украина», 2006. — С. 11, 60—64.
4. Бланк Й. А. Основы финансового менеджмента: Т. 1. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2009. — С. 35-49.
5. Финансы / Под ред. д. з. н., проф., А. М. Ковалевой. — М.: Финансы и статистика, 2006.— С. 96.
6. Финансовый менеджмент: Теория и практика / Под ред. чл.-корр. АМИР Е. С. Стояновой. — М.: Перспектива, 2006. — С. 265—328.

ТЕМА 2. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Методологічні основи побудови системи забезпечення фінансового менеджменту.

Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Характеристика моделі фінансової інфраструктури підприємства. Системи і методи внутрішнього фінансового контролю.

Інформаційне забезпечення фінансового менеджменту. Фінансова інформаційна база. Показники інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Зміст фінансової звітності. Загальні вимоги до інформаційної бази. Основні користувачі фінансової інформації.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задача

Промислове підприємство «А» виробляє п'ять різних видів продукції на відокремлених дільницях виробництва.

Вид і продукції	Обсяг виробництва, шт.	Ціна одиниці продукції, грн.	Витрати на одиницю продукції, грн.
1	15000	100	90
2	150000	40	38
3	80000	75	43
4	2000	300	301
5	36 000	52	50

За рахунок прибутку від реалізації продукції підприємство розпочало підготовку до будівництва нового цеху, введення якого дозволить суттєво покращити технічні характеристики виробів і збільшити ціну кінцевої продукції на 10% без зменшення обсягу продажів. Витрати на будівництво цеху становлять 4,6 млн. грн. (будівництво триває один рік); додаткові витрати на його утримання становитимуть 0,9 млн. грн. на рік.

Необхідно визначити:

- 1) центри відповідальності підприємства;
- 2) термін окупності капіталовкладень на будівництво нового цеху.

ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Ієрархічна будова центрів управління підприємством передбачає ...

- а) їх розподіл за видами діяльності;
- б) виділення різних рівнів управління;
- в) їх розподіл за функціями управління;
- г) розподіл усіх структурних одиниць на відокремлені центри відповідальності.

2. Функціональна будова центрів управління підприємством ґрунтується на ...

- а) їх розподіл за видами діяльності;
- б) виділенні різних рівнів управління;
- в) їх розподіл за функціями управління;
- г) розподіл всіх структурних одиниць на відокремлені центри відповідальності.

3. До складу спеціалізованих фінансових служб підприємства, як правило, входить...

- а) відділ маркетингу;
- б) планово-економічний відділ;
- в) бухгалтерія;
- г) відділ матеріально-технічного постачання;
- д) відділ кадрів;
- г.) служба контролінгу.

4. Знайдіть вірне доповнення відповіді: «Центр відповідальності - це структурний підрозділ підприємства...»

- а) який здійснює виробництво продукції, що забезпечує переважну частку доходу від реалізації;
- б) керівник якого самостійно приймає управлінські рішення в межах своєї компетенції;
- и) що оперативно управляється безпосередньо директором підприємства;
- г) який повністю контролює окремі аспекти фінансової діяльності підприємства;
- д) керівник якого виконує рішення дирекції підприємства і доводить їх до безпосередніх виконавців.

5. Вкажіть центри відповідальності підприємства (за Дж. Хігінсом):

- а) центр виробництва;
- б) центр прибутку;
- в) центр матеріального постачання;
- г) центр збуту;
- д) центр доходу.

6. До складу зовнішніх користувачів фінансової інформації про підприємство належать...

- а) власники підприємства (акціонери);
- б) аудиторські фірми;
- в) податкові органи;
- г) фінансові менеджери всіх рівнів;
- д) потенційні інвестори;
- є) персонал підприємства.

7. До складу внутрішніх користувачів фінансової інформації про підприємство належать...

- а) аудиторські фірми;
- б) власники підприємства (акціонери);
- в) зовнішні консультанти і експерти;
- г) фінансові менеджери всіх рівнів;
- д) кредитори підприємства;
- є) персонал підприємства,
- ж) постачальники.

8. До складу показників макроекономічного розвитку належать...

- а) сума власного капіталу підприємства;
- б) грошові доходи населення;
- в) обсяг виробленої продукції;
- г) вартість активів підприємств;
- д) облікова ставка центрального банку; є) темпи зростання ВВП.

9. До складу показників галузевого розвитку належать...

- а) індекс інфляції;
- б) ставка оподаткування прибутку від основної діяльності;
- в) обсяг грошової емісії;
- г) вартість активів підприємств;
- д) облікова ставка центрального банку; є) індекс цін на продукцію галузі.

10. Вкажіть джерела інформації, які переважно використовуються внутрішніми користувачами фінансової інформації про підприємство:

- а) обов'язкова фінансова (бухгалтерська) звітність;

- б) статистична звітність;
- в) управлінська звітність;
- г) податкова звітність;
- д) висновки зовнішніх аудиторів.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Поняття системи організаційного забезпечення фінансового менеджменту.
2. Ієрархічна і функціональна будови центрів управління підприємством.
3. Функціональна будова центрів управління на підприємствах різних розмірів.
4. Типова схема організаційної структури фінансового управління на великих підприємствах.
5. Поняття «центри відповідальності» на підприємстві.
6. Види центрів відповідальності та їх характеристика.
7. Характеристика і вимоги до інформаційної системи фінансового менеджменту.
8. Основні користувачі фінансової інформації.
9. Характеристика внутрішніх і зовнішніх користувачів фінансової інформації.
10. Вимоги, що висуваються до фінансової інформації.
11. Показники, що формуються із зовнішніх джерел інформації, їх характеристика.
12. Показники, що формуються із внутрішніх джерел інформації, їх характеристика.
13. Поняття внутрішнього фінансового контролю на підприємстві.
14. Сутність фінансового контролю на підприємстві.
15. Основні функції фінансового контролінгу.
16. Основні принципи побудови системи фінансового контролінгу.
17. Система фінансового моніторингу.
18. Формування системи алгоритмів дій з усунення відхилень значень фактичних фінансових показників від нормативних (планових).

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99.
2. Наказ Міністерства фінансів України «Питання складання фінансової звітності» від 24.02.2000.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
8. *Бланк Й. А.* Финансовый менеджмент: Учеб. курс. — К., 2009. — С. 21—63.
9. *Бланк Й. А.* Основы финансового менеджмента. — Т. 1. — К., 2009. — С. 52—131.
10. Финансовый менеджмент. Учеб. / Под ред. акад. Г. Б. Поляка — М., 2007. — С. 35—122.
11. Финансовый менеджмент: Изд. 2-е / Под ред. чл.-корр. Е. С. Стояновой. — М., 2009. — С. 15—137.

ТЕМА 3. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Поняття грошового потоку. Значення грошових потоків у діяльності підприємства. Оптимізація грошових потоків. Види грошових потоків та їх класифікація. Принципи управління грошовими потоками. Складання звіту про рух грошових коштів.

Вхідні грошові потоки та їх характеристика. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками. Управління грошовими

потоками, пов'язаними з операційною діяльністю. Управління грошовими потоками, пов'язаними з фінансовими операціями.

Управління вихідними грошовими потоками. Зміст і завдання управління вихідними грошовими потоками. Управління грошовими потоками: оплата рахунків суб'єктів господарювання, перерахування коштів у бюджет і цільові державні фонди, погашення зобов'язань по кредитах та інших боргових зобов'язаннях, витрати на оплату праці.

Планування надходження і використання грошових коштів. Розробка і застосування платіжного календаря.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задачі

1. Собівартість продукції становить 75% від реалізаційної ціни. Рахунки сплачуються через 60 днів з дня відвантаження продукції. За місяць, виробляється і відвантажується покупцям продукція вартістю 300 тис.грн.

Визначте, яку суму додаткових обігових коштів за рахунок кредиту, слід залучити фінансисту підприємства для безперебійного виробництва протягом двох місяців? Як це вплине на собівартість продукції, якщо банк пропонує кредит під 40% річних?

2. У структурі грошових надходжень торговців цінними паперами значний обсяг належить доходам у вигляді курсових різниць. З метою отримання таких доходів торговці часто використовують метод скальпування — багаторазову купівлю-продаж одного і того ж цінного паперу протягом однієї торгової сесії (дня). Визначте, чи мала місце вищезгадана операція 28 грудня; якщо так, то якою була її результативність (дохід чи збиток)?

На початок торгів 28 грудня інвестор мав у розпорядженні пакет тримісячних облігацій (ОВДП) 45-ї серії обсягом 2000 штук. Продовж 10 хвилин торгів спостерігався різкий ріст котировок облігацій цієї серії, далі ціна стабілізувалась на рівні 97,6% від номіналу. В цей час починається ріст котировок облігацій (ОВДП) 51-ї серії та з'являється можливість їх купівлі за ціною 82,40% від номіналу. За півгодини до закриття торгової сесії намітилась тенденція падіння котировок облігацій 51-ї серії — гранична ціна 82,8% та котировок облігацій 45-ї серії — гранична ціна 96,8% від номіналу.

3. Мале підприємство, витрачаючи 19 600 грн. власних коштів, виробляє за місяць продукцію вартістю 35 000 грн.

Рентабельність виробництва 20%. Для забезпечення запуску виробництва на повну потужність необхідно витратити в місяць 112 000 грн. Є можливість поповнити обігові кошти за рахунок банківського кредиту. Який з двох варіантів кредитування вибере керівництво підприємства, що прагне наростити власний капітал?

	I варіант	II варіант
Сума кредиту	95 000 грн.	85 000 грн.
% річних	40	45
Термін	1 місяць	2 місяці

4. Вам як фінансовому працівнику корпоративного підприємства необхідно визначити джерела фінансування реконструкції та технічного переозброєння підприємства (враховуючи можливість отримання кредиту в банку) і скласти план фінансування на основі таких даних (у тис. грн.):

- обсяг капіталовкладень — 2500, з них будівельно-монтажні роботи — 1800, в тому числі підлягає виконанню господарським способом 850;

- кошти, що отримані з інноваційного фонду і спрямовуються на фінансування капіталовкладень, — 200;

- доходи від супутнього добування піску та виконання інших будівельно-монтажних робіт — 400;

- централізовані фінансові ресурси міністерства, що надані підприємству з метою фінансування капіталовкладень, — 350.

На фінансування капіталовкладень використовуються також:

а) кошти фонду соціального розвитку: очікуваний залишок коштів цього фонду на початок планового року — 85, нараховано за планом на майбутній рік - 265, підлягає спрямуванню на капіталовкладення в плановому році — 40%;

б) амортизаційні відрахування (балансова вартість основних фондів) на початок планового року — 9 000. Загальна норма амортизації по звіту за рік — 10%, з них на капіталовкладення — 50%;

в) економія від зниження собівартості робіт, що виконуються господарським способом, — 5%;

г) мобілізація (імобілізація) внутрішніх ресурсів у будівництві на плановий рік характеризується такими даними:

- наявність оборотних активів на початок року — 6000;
- потреби в оборотних активах на кінець року — 53000.

5. Підприємство станом на 2 листопада на поточному рахунку мало кошти у сумі 2200 грн. Цього ж дня на поточний рахунок підприємства було зараховано кошти від замовника на суму 14 тис. грн. Підприємству необхідно розрахуватися з працівниками до 5 листопада у сумі 20 тис. грн.; з постачальником — не пізніше 2 листопада відповідно до договору поставки у сумі 25 тис. грн.; 2 листопада строк сплати податку на прибуток за звітний період у сумі 12 тис. грн.; 16 листопада мають бути зараховані кошти на поточний рахунок за акредитивом на суму 35 тис. грн. Пеня за кожен день про строчки за договором поставки становить 0,5% від суми заборгованості.

Яке рішення має прийняти фінансовий менеджер для оплати зазначених платежів?

6. Стартова вартість об'єкта лізингу 19920 тис. грн. Угода передбачає повну амортизацію (період — 2 роки), рівномірно по місяцях. Кредитна ставка 45% річних, комісійні лізингодавця 15% річних. Лізингові платежі за угодою здійснюються щоквартально.

Складіть щоквартальний графік лізингових платежів підприємства.

7. Розрахувати річну суму орендної плати.

Дані для розрахунку. Підприємство здається в оренду. Середньорічна вартість об'єкта оренди — 100 млн. грн. У тому числі вартість сировини і матеріалів — 40 млн. грн., середня вартість інших обігових коштів — 35 млн. грн. Середня норма амортизаційних відрахувань по основних фондах — 7,2%. Орендний процент береться з розрахунку 55% від вартості основних фондів. За договором оренди в орендну плату включається 85% амортизаційних відрахувань.

8. Згідно з прогностичними розрахунками сума виручки від реалізації продукції за звітний період становить 8000 грн., витрати на виробництво продукції — 4500 грн., витрати на реалізацію — 500

грн., витрати на утримання об'єкта соцкультпобуту — 100 грн., сума нарахованої амортизації — 500 грн., доходи від продажу цінних паперів — 1700 грн., прибуток від продажу цінних паперів — 500 грн. У звітному періоді планується придбання цінних паперів на суму 600 грн., одержання кредиту в банку — 3000 грн., сплата процентів за кредит в банку (у цьому ж періоді) — 500 грн., здійснення інвестиційних витрат — 2000 грн., сплата податку на додану вартість — 1300 грн., відрахування в інноваційний фонд — 100 грн. Кошти на поточному рахунку на початок періоду становили 1000 грн. Визначте суму коштів на поточному рахунку підприємства на кінець періоду.

9. Підприємство «Київ-транс» запропонувало фінансовій службі підприємства «Чернігівські тканини» в рахунок заборгованості прийняти в нього без купонну облігацію номіналом 100 тис. грн. з строком погашення через 9 місяців за ціною 80 тис. грн.

Що вирішить фінансова служба підприємства, якщо вона знає, що кредитна банківська ставка 40% річних і проценти необхідно сплачувати щоквартально?

10. Визначте прогнозну вартість використання факторингових послуг на наступний рік (відношення вартості факторингових послуг до отримуваних згідно з факторинговою угодою грошових коштів), виходячи з таких даних.

Підприємство у розрахунках з кредиторами застосовує факторингові послуги банку. Продаж в кредит становлять 600 тис. грн. на рік. Обіговість дебіторської заборгованості за цей же період — два обороти. Умови надання факторингових послуг: 80% — негайна виплата підприємству дебіторської заборгованості; 2,5% комісійних — на середню дебіторську заборгованість; плата за кредитування — 10% від суми сплаченої підприємству дебіторської заборгованості після вирахування комісійних.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Структура вхідних грошових потоків на підприємстві та їх характеристика.
2. Зміст і завдання управління вхідними грошовими потоками.

3. Принципи управління грошовими потоками та їх характеристика.
4. Стадії управління грошовими потоками.
5. Фактори, що впливають на абсолютну суму грошового потоку, — виручка від реалізації продукції. Шляхи збільшення абсолютної суми грошового потоку.
6. Фактори, що впливають на формування грошового потоку, — виручка від реалізації продукції в часі. Шляхи прискорення надходження виручки від реалізації.
7. Управління грошовим потоком — отримання банківських кредитів.
8. Структура вихідних грошових потоків на підприємстві та особливості їх формування.
9. Вплив вихідних грошових потоків на поточний фінансовий стан і кінцеві результати фінансової діяльності підприємства.
10. Управління вихідними грошовими потоками.
11. Управління грошовим потоком — оплата рахунків суб'єктів господарювання.
12. Управління грошовим потоком — платежі державі.
13. Управління грошовим потоком — виплати працівникам підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затв. наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99.
3. *Бланк Й. А.* Основи фінансового менеджмента. — Т. 2. — К.: Ника-Центр, 2009. — С. 129—199.
4. *Ковалев В. В.* Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы статистика, 2000. — С. 311—324.
5. *Кретина М. М.* Финансовый менеджмент: Учеб. пособие. — М.: Дело и сервис, 2008. — С. 75—79, 195—209.
6. *Самсонов Н. Ф., Баранникова Н. П., Володин А. А. й др.* Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / Под ред. проф. Н. Ф. Самсонова. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 2009. — С. 294—302.

7. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Финансы предприятий. — М.: ИНФРА-М, 2007. — С. 102—108.

ТЕМА 4. ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

Необхідність і значення визначення вартості грошей у часі. Фактори, що впливають на зміну вартості грошей у часі. Вплив інфляції на зміну вартості грошей. Ризик та його вплив на зміну вартості грошей.

Нарахування простих і складних процентів.

Майбутня вартість грошей та її зміст. Поняття компаундирування. Розрахунок майбутньої вартості грошей з урахуванням анuitетів. Використання процентного фактора у розрахунках майбутньої вартості грошей.

Теперішня вартість грошей та її зміст. Поняття дисконтування та сфери його застосування. Визначення суми дисконту. Визначення чистого дисконтного доходу. Розрахунок теперішньої вартості анuitетів. Поточна вартість довічної ренти. Використання процентного фактора при розрахунках теперішньої вартості грошей.

Врахування фактора часу у розрахунках вартості облігацій та акцій.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задачі

1. Визначити FV 8000 гр. од., вкладених одночасно на депозитний рахунок:

1 варіант: через 4 роки під 10% річних;

2 варіант: через 8 років під 12% річних;

а) нарахування процентів здійснюється 1 раз на рік;

б) нарахування процентів здійснюється 1 раз на півроку;

в) нарахування процентів здійснюється 1 раз у квартал.

2. Зробіть розрахунки та на їх основі висновки щодо найефективнішого вкладення грошей у сумі 8000 гр. од.

1 варіант — під 10 % річних:

1) можливе одноразове їх інвестування всією сумою на 4 роки з нарахуванням процентів 1 раз на півроку;

2) можливо робити щорічні внески 2000 гр. од. протягом 4 років;

3) можливо робити щорічні внески 2000 гр. од. протягом 4 років за умови здійснення платежів на початку кожного року.

2 варіант — під 12 % річних:

1) можливе одноразове їх інвестування на 8 років;

2) можливо робити щорічні внески по 1000 гр. од. протягом 8 років за умови здійснення виплат наприкінці кожного року;

3) можливо робити щорічні внески по 1000 гр. од. протягом 8 років за умови здійснення платежів на початку кожного року.

3. Визначте PV 500 гр. од., що будуть отримані в майбутньому за умов 12 % ставки, піврічного нарахування процентів, дисконтування на 5 років.

4. На депозитний рахунок перераховано 500 гр. од. під 15 % річних. Метою вкладення коштів є отримання в майбутньому суми в розмірі 1005 гр. од.

Через скільки років буде отримана ця сума?

5. Підприємець планує від вкладення 700 гр. од. по закінченні року отримати 749 гр. од. На яку процентну ставку він розраховує?

6. Підприємець дає у борг 900 гр. од. і на меті у нього отримання через 5 років суми 2638,44 гр. од. Під яку ставку складного процента її панує дати у борг свої гроші підприємець?

7. Підприємцю вкрай необхідно для здійснення певного інвестиційного проекту мати наявних 85 000 гр. од. у розпорядженні протягом 10 років. За таких умов він згоден по закінченні цих 10 років повернути 201 229 гр. од. На яку норму прибутку розраховує підприємець?

8. Чи достатньою буде сума?

1 варіант: 10 000,5 гр. од.;

2 варіант: 11 755 гр. од. для одноразового вкладу на 5 років під 5 % річних для отримання 15000 гр. од.?

9. Який з варіантів є привабливішим для підприємця?

1 варіант: 4500 гр. од. отримати одразу після 4 років;

2 варіант: 1200 гр. од. отримувати щороку протягом 4 років? Річна процентна ставка — 10%. Зробіть необхідні розрахунки.

10. Необхідно визначити реальну поточну вартість грошових коштів за таких умов:

очікувана номінальна майбутня вартість грошей становить 1 000 гр. од. і процентна ставка, що використовується в процес дисконтування вартості — 20 % на рік;

період дисконтування — 3 роки;

прогнозований темп інфляції — 12 %.

11. Банк, в якому обслуговується клієнт, проводить нарахування на вклади 8 % щорічно (складний процент).

Клієнт планує отримати 1 січня 2005 р. 1000 гр. од. Сьогодні — 1 січня 2001 р.

1. Яку суму клієнт повинен покласти на рахунок 01.01.02, щоб отримати 1000 гр. од. 01.01.04?

2. Яким повинен бути розмір щорічних внесків, якщо клієнт хоче робити однакові внески на початку (1 січня) 2001, 2002, 2003, 2004 рр.?

3. У клієнта на 01.01.01 є тільки 750 гр. од. Під яку процентну ставку він повинен покласти ці гроші 01.01.01, щоб 01.01.04 мати суму 1000 гр. од. (компаундирування — 1 раз на рік)?

4. Клієнт хоче з 01.01.01 по 01.01.04 щорічно класти на рахунок по 186,29 гр. од. На яку процентну ставку розраховує клієнт?

12. Знайти в періодичній пресі декілька оголошень про залучення у фізичних та юридичних осіб грошових коштів відповідними установами на різних умовах.

Визначити, який з запропонованих варіантів є привабливішим для підприємця.

Зробити необхідні розрахунки.

Примітка. Умовно враховувати, що на грошові кошти, які акумулюються відповідними установами, ведеться нарахування складного процента.

ДОДАТКИ ДО ЗАДАЧ

Формули:

Компаундирування просте:

$$FV_n = PV (1+i)^n = PV(FVIF_{i, n}).$$

Компаундирування звичайної ренти:

$$FVA_n = PMT ((1+i)^n - 1/i) = PMT * (PVFA_{i, n}).$$

Компаундирування вексельної ренти:

$$FVA \text{ (вексельна)} = FVA \text{ звичайної ренти} * (1+i).$$

Дисконтування просте:

$$PV = FV_n / (1+i)^n = FV_n (PVIF_{i, n}).$$

Дисконтування звичайної ренти:

$$PVA_n = PMT (1/i - 1/(i(1+i)^n)) = PMT * (PVIFA_{i, n}).$$

Дисконтування вексельної ренти:

$$PVA \text{ (вексельна)} = PVA \text{ звичайної ренти} * (1+i).$$

Компаундирування для m -кількості нарахування складного процента протягом одного року:

$$FV = PV (1+i/m)^{n*m}.$$

Оцінка майбутньої вартості грошей з урахуванням фактора інфляції:

$$FV = PV * [(1+i) * (1+TI)]^n,$$

де TI — прогнозований темп інфляції, виражений десятковим дробом.

Оцінка теперішньої вартості грошей з урахуванням фактора інфляції:

$$PV = \frac{FV}{[(1+i) * (1+TI)]^n}.$$

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Необхідність і сутність визначення часової вартості грошей. Основні причини зміни вартості грошей у час .
2. Типи задач при визначенні вартості грошей у часі. Класифікація, алгоритм і способи їх вирішення.
3. Проблеми застосування принципів компаундирування та дисконтування в Україні. Значення встановлення зміни часової вартості грошей у світовому господарстві.
4. Поняття і сутність компаундирування. Просте компаундирування. Компаундирування анuitетів (ренти). Поняття звичайної і вексельної ренти.
5. Поняття і сутність дисконтування. Просте дисконтування. Дисконтування звичайної і вексельної ренти.
6. Оцінка майбутньої і теперішньої вартості грошей з урахуванням фактора інфляції.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бланк Й. А.* Основы финансового менеджмента. — Т. 1. — К.: Ника-Центр 2009. — С. 131—161.
2. *Брігхем Є. Г.* Основы финансового менеджмента. — К.: Молодь, 2007. — С. 251—297.
3. *Ковалев В. В.* Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. — М.: Финансы и статистика, 2006. — С. 156—173.
4. *Мертенс А.* Инвестиции. — К.: Киев. инвест. агентство, 2007. — С. 99—110.
5. *Нікбахт Е., Гроппел А.* — Фінанси. — К.: В к, Глобус, 2009. — С. 38—58.
6. *Холт Роберт Н.* Основы финансового менеджмента. — М.: Дело, 2008. — С. 124—129.

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

Зміст і завдання управління прибутком підприємства. Системний підхід до управління прибутком. Інформаційна база управління прибутком.

Управління прибутком від операційної діяльності. Формування прибутку від основної діяльності. Фактори, що впливають на формування прибутку. Зовнішні і внутрішні фактори. Управління формуванням собівартості. Розрахунок граничної виручки і граничних витрат. Аналіз беззбитковості. Розробка цінової політики та її оптимізація на підприємстві. Політика максимізації прибутку підприємств. Операційний ліверидж.

Управління формуванням прибутку від іншої операційної діяльності. Формування прибутку від фінансових операцій.

Сутність завдання управління розподілом прибутку. Фактори, що впливають на розподіл загального прибутку. Вплив на розподіл прибутку системи оподаткування підприємств.

Управління використанням чистого прибутку. Аналіз використання прибутку. Створення резервного фонду. Політика розвитку підприємства за використання прибутку. Дивідендна політика.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задачі

1. Керівництво фірми прогнозує збільшити виручку від реалізації продукції на 15%. Поточна виручка 52 000 гр. од., а змінні витрати -40 000 гр. од. Постійні витрати — 5000 гр. од. Визначити суму прибутку, яка відповідатиме новому обсягу виручки від реалізації традиційним способом та за допомогою виробничого важеля. Зробіть висновок про рівень рентабельності цього підприємства.

2. Підприємство виробляє один вид продукції, відпускна ціна одиниці виробу — 100 грн. Обсяг реалізації продукції на рік — 56 тис. од. виробів. Очікується, що обсяг реалізації продукції в плановому період збільшиться на 20%. Собівартість одиниці продукції — 85 грн., в тому числі: змінні витрати — 47 грн.; постійні витрати — 38 грн. Необхідно визначити додатковий прибуток, (економію) від реалізації додаткової продукції, що буде отримана підприємством.

3. Визначити показники: прибуток, чистий прибуток звітного періоду, якщо вартість продукції підприємства в оптових цінах становить 100 300 гр. од. У цьому ж періоді по бухгалтерських рахунках проведена вартість закуплених підприємством сировини та матеріалів (без ПДВ) — 12 100 гр. од., інші поза виробничі витрати — 2200 гр. од., заробітна плата (без відрахувань) — 3760 гр. од., витрати на відновлений основних фондів — 1800 гр. од., сплачені проценти за банківський кредит — 1800 гр. од., сплачені фінансові санкції — 200 гр. од., нарахований податок на прибуток — 900 гр. од.

4. Оголошений статутний фонд АТ становить 2 млн. грн. за номінальної вартості акції 25 грн. В обігу перебуває 89% акцій, з яких 15% — привілейовані акції з стабільною ставкою дивідендів 30%. Визначити розмір дивідендів на звичайну акцію і загальний грошовий потік з виплати дивідендів, коли прибуток ВАТ до оподаткування за рік становить 900 тис. грн., а на виплату дивідендів в спрямовується 40% чистого прибутку.

5. Який фінансовий результат отримав банк, провівши операцію врахування за 50% річних доміцільованого векселя номіналом 540 тис. грн. за 32 дні до настання строку платежу? Вартість поштово-телеграфних повідомлень за цим векселем коштувала банку 900 грн., а комісія іногороднього банку за інкасування іногородніх векселів становить 1% номіналу векселя.

6. Скласти нову фінансову звітність підприємства, виходячи з таких даних:

1) Вступний баланс підприємства:

Актив	грн.	Пасив	грн.
Основні засоби	1 10 000	Джерела власних засобів	140 000
Виробничі запаси	75000	Кредиторська заборгованість	75000
Грошові кошти	30 000		
Баланс	215 000	Баланс	215 000

2) За поточний рік виручка від реалізації на підприємстві становили 125 800 грн. (без ПДВ); було закуплено матеріальних запасів на 90 800 грн., запаси на кінець року становили 90 000 грн.; сума інших затрат на виробництво і реалізацію — 20 000 грн.; строк сплати податку на прибуток ще не настав; протягом року кредиторська заборгованість зменшилась на 10 000 грн. Крім того, зросла вартість основних засобів на 12 000 грн. у результаті їх купівлі за рахунок банківського кредиту; кошти на поточному рахунку на кінець року зросли на 5000 грн.

7. Виберіть найдохідніший варіант вкладення капіталу і визначте суму чистого прибутку.

Інвестор має два варіанти розміщення 5 тис. грн. вільних коштів на депозиті строком на 2 роки. При вкладанні коштів по першому варіанту похід становитиме 20% річних. За другого варіанту дохід нараховується щоквартально з розрахунку 16% річних.

8. Річний рівень інфляції прогнозується у розмірі 94%, ставка по банківському кредиту — 75%. Підприємство взяло кредит на рік обсягом 100 000 грн. Визначте реальну вартість кредиту для підприємства і суму доходу (збитку), отриману підприємством при кредитуванні за умов інфляції.

9. Фінансовому менеджеру підприємства необхідно запропонувати найприбутковіший варіант використання протягом року вільних грошових коштів у сумі \$7.5 тис. Перший варіант передбачає купівлю акцій компанії «Міжторг» (25% дивідендів); другий — купівлю і продаж протягом року 5 тис. т. товару для продажу його по \$4.9 за т (у тому числі \$2.95 — затрати на реалізацію); третій — купівлю офісу площею 30 м² для здачі його в оренду за \$30 (\$5 йдуть на покриття комунальних затрат); четвертий варіант — розмістити ці кошти на депозитному рахунку банку під 22% річних.

10. Виручка від реалізації підакцизних товарів, що надійшла у III кварталі, дорівнювала 27 тис. грн. разом з ПДВ. Ставка акцизного збору — 10%. Матеріальні затрати за цей період становили 8400 грн., у

тому числі ПДВ 1400 грн. інші затрати, що відносяться на собівартість, 6000 грн. У III кварталі нараховано амортизаційних відрахувань на суму 4000 грн. Витрачено на утримання дитячого садка, який знаходиться на балансі підприємства, 3000 грн.

Визначити суму податку на прибуток, яку повинно сплатити підприємство за підсумком трьох кварталів, якщо виручка від реалізації товарів за перше півріччя становила 52 800 грн. разом з ПДВ (зменшена на суму акцизного збору), собівартість їх виробництва — 39 000 грн. інших операцій, які б впливали на формування валового доходу, підприємство у попередніх кварталах не здійснювало. Сальдо авансових внесків податку на прибуток, сплачених підприємством до бюджету, дорівнювало на кінець третього кварталу 1500 грн.

11. Статутний фонд підприємства, що становить 8000 тис. грн., поділено на 9000 звичайних і 1000 привілейованих акцій. На загальних зборах акціонерів вирішено спрямувати прибуток, що залишився після створення фонду економічного стимулювання в розмірі 2000 тис. грн., на дивідендні виплати. У характеристиці акцій засвідчено, що ставка дивідендів по привілейованих акціях становить 30%. На розмір яких дивідендів може розраховувати власник звичайної акції?

Проаналізувати, як зміниться розмір дивідендів за такого розподілу статутного фонду:

- а) 5000 звичайних і 5000 привілейованих акцій;
- б) 4000 звичайних і 6000 привілейованих акцій.

12. Здійснити прогностичний розрахунок обсягу валових доходів за такими даними:

1. Виручка від реалізації продукції

- залишок нереалізованої продукції на початок року (за собівартістю), тис. грн. - 600
- прогноз випуску товарної продукції - 9000
- у тому числі в IV кварталі, % - 30
- залишки нереалізованої продукції на кінець року, дні - 12
- рентабельність реалізованої продукції на внутрішньому ринку, %
- прогноз реалізації на внутрішньому ринку, % - 40
- прогноз реалізації на зовнішньому ринку, % - 60

- рентабельність при реалізації на зовнішньому ринку, % - 40
- 2. Доходи від реалізації цінних паперів, грн. - 10000
- 3. Отримання дивідендів - 25000
- 4. Доходи від позареалізаційних операцій - 5000
- 5. Всього валових доходів розрахувати

13. Визначити скориговану величину валових доходів, які враховуються при оподаткуванні прибутку, якщо на підприємстві у звітному періоді здійснені такі операції:

1. На поточний рахунок надійшло 48 000 грн. за реалізовану продукцію, у тому числі 8000 грн. ПДВ.
2. Вартість відвантажених товарів без оплати становила 18000 грн (ПДВ 300), у тому числі на 6000 грн. подано позов до арбітражного суду про стягнення заборгованості.
3. Отримано дивіденди — 4000 грн.
4. Отримано проценти по банківському депозиту — 1000 грн.
5. Отримано пеню з покупців за несвоєчасну оплату вартості товарів — 300 грн.

14. Визначити скориговані валові витрати звітного періоду, якщо затрати на придбання сировини та матеріалів у звітному періоді становили 18 000 грн., у тому числі ПДВ — 3000 грн. Затрати на оплату праці разом з відрахуваннями у фонд соціального страхування — 6000 грн., затрати на відрядження — 680 грн., затрати на придбання лотерей -520грн. Витрати на оплату послуг, пов'язаних з виробництвом, -4800 грн., у тому числі ПДВ 800 грн. Залишки по балансу матеріальних активів на початок звітного періоду — 8100 грн. Витрачено на основне виробництво матеріальних активів — 9000 грн. інші затрати, що відносяться на собівартість, — 700 грн.

15. Вкажіть, на який розмір дивіденду може розраховувати власник звичайної акції акціонерного товариства номінальною вартістю 48 грн.?

Для визначення чистого прибутку акціонерного товариства та суми дивідендів, виплачених засновникам, необхідні такі дані:

1. Статутний фонд АТ — 79 968 грн.
2. Балансовий прибуток, одержаний за рік, — 30 000 грн.

3. Сума податку на прибуток, сплаченого підприємством, — 9000 грн.

4. Сума, внесена до бюджету у формі економічних санкцій, — 1500 грн.

5. Виплачені проценти за прострочений кредит — 2000 грн.

6. Прибуток, перерахований товариством до фондів:

- резервного — 700 грн.;
- розвитку і вдосконалення виробництва — 5000 грн.;
- соціальних потреб — 2000 грн.;
- матеріального заохочення — 3000 грн.

16. Менеджерами підприємства були розраховані планові показники роботи структурного підрозділу, що проектується:

Плановий обсяг реалізації продукції — 5000 шт.; ціна реалізації продукції — 60 грн.

Витрати на виготовлення продукції:

1. Матеріальні витрати — 64 тис. грн. (без ПДВ).

2. Вартість експлуатації та обслуговування обладнання — 6 тис. грн. без ПДВ).

3. Амортизація основних фондів — 15,6 тис. грн.

4. Заробітна плата виробничого персоналу — 12,5 тис. грн.

5. Заробітна плата ремонтних та допоміжних робітників — 8,2 тис. грн.

6. Заробітна плата управлінського персоналу — 16,8 тис. грн.

7. Нарахування на зарплату — визначити.

8. Інші непрямі затрати — 8,8 тис. грн.

Визначити чистий прибуток структурного підрозділу.

17. Використовуючи дані таблиці, визначте вигідніший з точки зору акціонерів підприємства варіант виплати дивідендів протягом 5 років:

1) метод стабільного розміру дивідендів (на рівні 19% на сплачений капітал);

2) метод постійного коефіцієнта виплат дивідендів (на рівні 38% від нерозподіленого прибутку).

Показники	тис. грн. Роки				
	1	2	3	4	5
Акціонерний капітал	50	55	60	65	70
Нерозподілений прибуток	25	28	32	30	42

Для порівняння методів дивідендної політики розрахуйте по кожному з них:

- середньорічний коефіцієнт виплат нерозподіленого прибутку;
- загальну суму отриманих дивідендів;
- загальну суму можливих реінвестицій нерозподіленого прибутку (за умови його використання лише на виплату дивідендів і виробничий розвиток).

18. Який з методів дивідендної політики забезпечує підприємству протягом 5 років здійснення реінвестицій у виробництво в сумі 100 тис. грн.?

1) метод стабільного розміру дивідендів (на рівні 19% на сплачений капітал);

2) метод постійного коефіцієнта виплат дивідендів (на рівні 38% від нерозподіленого прибутку);

3) метод стабільного приросту дивідендів (5% на рік до базової ставки 19% на сплачений капітал);

4) метод постійної і перемінної частин дивідендів (регулярна виплата дивідендів на рівні 19% на сплачений капітал і додаткові виплати на 5 тис. грн. у п'ятому році).

	тис. грн. Роки				
	1	2	3	4	5
Акціонерний капітал	50	55	60	65	70
Нерозподілений прибуток	25	28	32	30	42

Для порівняння методів дивідендної політики розрахуйте по кожному з них середньорічний коефіцієнт виплат нерозподіленого

прибутку; загальну суму отриманих дивідендів; загальну суму можливих реінвестицій нерозподіленого прибутку (за умови його використання лише на виплату дивідендів і виробничий розвиток).

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Зміст і завдання управління формуванням прибутку підприємства.
2. Управління прибутком від операційної діяльності.
3. Управління собівартістю продукції та її вплив на формування прибутку від реалізації.
4. Розробка цінової політики та її оптимізація.
5. Управління формуванням прибутку від фінансових операцій.
6. Управління розподілом прибутку підприємства.
7. Чистий прибуток підприємства. Фактори, що впливають на його формування.
8. Управління використанням чистого прибутку підприємства.
9. Управління використанням чистого прибутку підприємства на виплату дивідендів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» в д 22.05.97 (з наступними змінами та доповненнями).
2. *Бланк Й. А.* Словарь-справочник финансового менеджера. — К.: Ника-Центр, 2008.—270с.
3. *Бланк Й. А.* Управление прибылью. — К.: Ника-Центр, 2008.
4. *Воробйов Ю. М.* Фінансовий менеджмент: Навч. посібник. — Кн. 1. — Сімферополь: Таврія, 2009. — С. 96—182.
5. *Гридчина М. В.* Фінансовий менеджмент: Курс лекцій. — К.: МАУП, 2009. —С. 50—60.
6. *Самсонов Н. Ф., Баранникова Н. П., Володина А. А. й др.* Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / Под ред. проф. Н. Ф. Самсонова. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 2009. — С. 363—397.
7. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С.* Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА-М, 2006. — С. 33—36.

ТЕМА 6. УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

Склад і структура активів підприємства. Оцінка активів.

Зміст і завдання управління оборотними активами. Управління виробничими запасами. Управління дебіторською заборгованістю. Визначення оптимальної структури дебіторської заборгованості. Забезпечення ефективного контролю за рухом і своєчасним поверненням дебіторської заборгованості. Методи інкасації дебіторської заборгованості. Методи рефінансування дебіторської заборгованості. Управління грошовими коштами. Оптимізація залишку грошових коштів підприємства.

Джерело формування оборотних активів підприємств та шляхи забезпечення їх оптимальної структури. Стратегія фінансування оборотних активів: агресивна модель, консервативна модель, компромісна модель.

Управління необоротними активами підприємства. Управління основними засобами, нематеріальними активами.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання

1. На основі наведених даних визначте поточні фінансові потреби підприємства: виручка від реалізації продукції за квартал становили 10800 тис. грн.; оборотність дебіторської заборгованості — 25 днів; оборотність кредиторської заборгованості — 35 днів; норма запасу матеріальних цінностей — 20 днів.

2. Підприємство з щорічним обсягом реалізації продукції 23 400 тис. грн. дебіторською заборгованістю 1870 тис. грн. уклало договір з окремими покупцями про скорочення строків погашення дебіторської заборгованості (сума дебіторської заборгованості таких покупців становить 30 % загальної суми дебіторської заборгованості). Підприємство проводить знижку за дострокову сплату покупцями платіжних документів у розмірі 2 % до суми платежу. Визначте суму грошових коштів, на яку зменшиться дебіторська заборгованість у результаті її погашення, суму прибутку, яку одержить підприємство, використовуючи спонтанне фінансування. Рентабельність виробництва 30 %.

3. На основі наведених даних необхідно визначити власні обігові кошти; поточні фінансові потреби; потенційний лишок або дефіцит грошових коштів; реальний лишок або дефіцит грошових коштів.

СПРОЩЕНИЙ БАЛАНС ПІДПРИЄМСТВА

тис. грн.

Актив		Пасив	
Основні засоби		Власні кошти	
Запаси сировини		Резерви	2000
Незавершене виробництво	3500	Довгострокова заборгованість	1000
Запаси готової продукції	400	Короткострокові і кредити	2000
Дебіторська заборгованість	200	Кредиторська заборгованість	1000
Грошові кошти	600		1200
Короткострокові фінансові вкладення	1800		
Інші поточні активи	200		
	300		
Всього	7200	Всього	7200

4. Підприємство виробляє один вид продукції, відпускна ціна одиниці продукції — 60 грн.; обсяг виробництва на рік — 12000 штук. Дебіторська заборгованість становила 108 тис. грн. Собівартість одиниці продукції — 51 грн., у тому числі: змінні витрати — 31 грн., постійні витрати — 20 грн. Мінімальний рівень рентабельності — 10 %. Очікується, що обсяг реалізації продукції у плановому періоді збільшиться на 20 %, оборотність дебіторської заборгованості становитиме 6,67 обороту. Сума безнадійних боргів у плановому періоді може бути 2 тис. грн. Визначте додатковий прибуток від реалізації додаткової продукції у плановому періоді.

5. За даними балансу підприємства станом на початок року грошові кошти становили 18,5 тис. грн., обсяг реалізації продукції за минулий рік — 395 тис. грн. У плановому періоді передбачається довести обсяг реалізації продукції до 474 тис. грн. Визначте суму

грошових коштів, яка вивільнюється у результаті прискорення обіговості грошових коштів.

6. Визначте тривалість операційного, виробничого і фінансового циклів підприємства на підставі таких даних:

середній період обороту запасів сировини, матеріалів — 25 днів; середній період обороту незавершеного виробництва — 8 днів; середній період обороту запасів готової продукції — 19 днів; середній період обороту дебіторської заборгованості — 20 днів; середній період обороту грошових коштів — 3 дні; середній період обороту кредиторської заборгованості — 16 днів.

7. Визначте оптимальну суму дебіторської заборгованості в майбутньому періоді на підставі таких даних: обсяг реалізації продукції у плановому періоді — 3200 тис. грн.; питома вага собівартості продукції в її ціні у плановому періоді — 75 %; середній період надання товарного кредиту покупцям — 40 днів; середній період прострочення платежів щодо наданого товарного кредиту, виходячи з результату аналізу звітних даних, — 20 днів.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Сутність і класифікація активів підприємства.
2. Принципи формування активів підприємства.
3. Склад і структура активів підприємства.
4. Порядок визначення потреби в оборотних активах підприємства.
5. Управління виробничими запасами підприємства.
6. Управління дебіторською заборгованістю.
7. Управління грошовими активами підприємства.
8. Управління фінансуванням оборотних активів підприємства.
9. Класифікація необоротних активів підприємства.
10. Управління фінансуванням необоротних активів підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про підприємства в Україні» від 27.03.91.
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.91.

3. Бланк Й. А. Управление активами. — К.: Ника-Центр, 2000.
4. Бланк Й. А. Финансовый менеджмент. — К.: Ника-Центр, 2009. — С. 101—210.
5. Бланк Й. А. Основы финансового менеджмента. — К.: Ника-Центр, 2009. — С. 259—413.
6. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент. — М.: Перспектива, 2008. — С. 50—70.
7. Бригхем С. Г. Основы финансового менеджмента. — К.: Молодь, 2008. — С. 732—772.
8. Джеймс Ван Хорн. Основы управления финансами. — М.: Финансы и статистика, 2009. — С. 222—312.
9. Финанси підприємств: Підручник / Під ред. проф. А. М. Поддєрогіна. — К.: КНЕУ, 2009.—С. 143—172.

ТЕМА 7. ВАРТІСТЬ І ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

Сутність капіталу підприємства. Класифікація капіталу. Визначення загальної потреби в капіталі. Фактори, що впливають на обсяг капіталу. Власний капітал та його формування. Статутний капітал. Пайовий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток. Управління формуванням власного капіталу.

Позичковий капітал. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання. Кредиторська заборгованість. Управління позичковим капіталом. Управління кредиторською заборгованістю.

Вартість капіталу. Вартість капіталу як міра прибутковості. Норма капіталу. Базова концепція визначення вартості капіталу. Визначення вартості власного капіталу. Вартість акціонерного капіталу. Оцінка позичок. Оцінка загальної вартості капіталу. Інфляція та ринкова вартість капіталу. Розрахунок середньозваженої вартості капіталу. Фінансовий ліверидж. Ефект фінансового лівериджу.

Структура капіталу. Фактори, що впливають на структуру капіталу. Управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Політика підприємства щодо структури капіталу. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.

НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Задачі

1. Підприємство планує випустити облігації номінальною вартістю 10 000 грн. Термін погашення 20 років, а процентна ставка 9%. Витрати з реалізації в середньому дорівнюватимуть 3% від їх вартості. Реалізація здійснюватиметься на умовах дисконту — 2% від їх вартості. Податок на прибуток й інші обов'язкові відрахування від прибутку становитимуть 35%. Слід визначити ціну такого джерела коштів.

2. Компанія А має в активах 175 тис. гр. од. і фінансується повністю за рахунок акціонерного капіталу. Компанія приймає рішення: здійснювати продаж за таких умов: ціна реалізації — 2 гр. од., постійні витрати — 20 тис. гр. од., змінні витрати — 1,5 гр. од/шт. Розв'язати ситуацію і заповнити таблицю.

Обсяг продажу тис. шт..	Показн ик ймовір ності	Виручка від реалізації	Опера- ційні витрат и	Приб уток	<i>P</i>	Рентабель- ність власного кап талу
0	0,03	визначити	визначити	визначити	визначити	Визначити
40	0,07					
60	0,15					
110	0,50					
160	0,15					
180	0,07					
220	0,03					

3. Визначити, як можна використати показник вартості капіталу для вибору прибутковішого проекту.

Проект А — внутрішня ставка доходу дорівнює 25 %, а по проекту — 15 %. Вартість капіталу — 10 %.

Визначити прибутковість від інвестицій в проекти А і Б. Проілюструвати на графіку порівняння внутрішньої ставки доходу

інвестицій з вартістю капіталу і зробити висновки про доцільність вкладень.

4. Визначити вартість капіталу за рахунок різних джерел, якщо компанія має таку структуру капіталу.

Джерела капіталу	Сума, гр. од.
Короткострокові позички	1000
Довгострокова заборгованість (2000 облігацій номінальною вартістю 1 гр. од. за кожною)	визначити 500
Акціонерний капітал	1500
Нерозподілений прибуток	

5. Визначити вартість капіталу за такими даними:

Показники	Облікова оцінка, грн.
Короткострокові джерела	6000
Довгострокові джерела	2000
Звичайні акції	7000
Привілейовані акції	1500
Нерозподілений прибуток	500

6. Визначити оптимальну структуру капіталу за такими даними:

	Варіанти структури капіталу та його ціни						
Показники	1	2	3	4	5	6	7
Частка власного капіталу	100	90	80	70	60	50	40
Частка залученого капіталу	0	10	20	30	40	50	60
Ц на власного капіталу	13,0	13,3	14,0	15,0	17,0	19,5	25,0
Ц на залученого капіталу	7,0	7,0	7,1	7,5	8,0	12,0	17,0

7. Визначити вартість капіталу від облігацій, якщо фірма, яка випускає облігації, сплачує купон 100 гр. од. на рік, а 2% від цієї суми становлять витрати, пов'язані з випуском. Номінальна вартість дорівнює 1 000 гр. од.

8. Визначити вартість привілейованої акції 100 гр. од., сума дивідендів — 12 гр. од., а витрати на випуск — 3 %.

9. Щорічні темпи приросту дивідендів компанії становили 5 %, акції котирувались по 20 гр. од. Дивіденди на акцію компанія сплачувала в розмірі 2 %, а витрати на випуск становили 3 %.

Визначити вартість капіталу від акцій компанії.

10. Визначити вартість капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку, якщо фірма сплачує дивіденд у сум 2,0 грн., що зростає щорічно на 5 %, а ціна акції дорівнює 20 грн.

ПЕРЕЛІК ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ

1. Капітал і його сутність.
2. Визначення вартості капіталу.
3. Сутність власного капіталу підприємства.
4. Складові власного капіталу та їх характеристика.
5. Визначення ціни капіталу.
6. Визначення ціни акціонерного капіталу.
7. Визначення ціни нерозподіленого прибутку.
8. Оптимізація структури капіталу.
9. Вплив структури капіталу на фінансування акціонерного товариства.
10. Структура капіталу та інвестиційна діяльність підприємства.
11. Основи теорії Міллера—Модільяні.
12. Сутність лівериджу (фінансового, виробничого).
13. Вимірювання фінансового лівериджу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк Й. А. Основы финансового менеджмента: У 2-х т. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2009. — Т. 1. — С. 414—590.
2. Балабанов Й. Т. Основы финансового менеджмента. — М.: Финансы и статистика, 2007. — С. 29—37.
3. Ковалев В. З. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. — М.: Финансы и статистика, 2000. — С. 290—314.
4. Иванова Н. Управление капиталом и дивидендная политика. — М.: Финансы и статистика, 2007.
5. Павлова Л. Н. Финансовый менеджмент: Управление денежным оборотом предприятия. — М.: Банки й биржи, ЮНИТИ, 2005. — С. 334—381.
6. Финансовое управление компанией / Под ред. Е. В. Кузнецовой. — М.: Фонд „Правовая культура”, 2005. — С. 243—270.
7. Бригхем С. Г. Основы финансового менеджменту. — К.: Молодь, 2007. — с.352—387.

Тема 8. ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ У БАНКУ

1. Основи менеджменту у банку
2. Фінансове планування у банку
3. Сутність активів та пасивів у банку
4. Методи управління активами та пасивами у банку

Самостійна робота

1. Особливості Банківського менеджменту.
2. Фінансове планування в діяльності банку.
3. Активи та пасиви банку.
4. Методи управління активними операціями в банківській практиці.
5. Принципи на яких базується стратегія управління активами і пасивами банку.

Завдання 1*Матеріал для виконання завдання*

Маємо такі відомості щодо діяльності комерційного банку:

Періоди	Прибуток	Середня вартість активів(тис. грн.)
I кв.	130	950
II кв.	164	970
III кв.	170	985
IV кв.	175	990

- 1.Порівняйте динаміку прибутку активів та прибутковості активів.
- 2.Проаналізуйте приріст прибутку за рахунок динаміки активів та їх прибутковості.
- 3.Проаналізуйте динаміку прибутковості за рахунок прибутку і активів та зробіть відповідні висновки.
- 4.Визначте фактори, що впливають на прибуток комерційного банку.
- 5.Які рекомендації ви надали б керуючому банком щодо підвищення прибутковості активів?
- 6.Опишіть методикау обліку результатів діяльності банку з позиції фінансового стану та податкового обліку.
- 7.Наведіть маркетингові прийоми та методи, що можуть сприяти збільшенню прибутковості банку.

*Матеріал для виконання завдання***Завдання 2***Матеріал для виконання завдання*

Маємо такі дані по активам банку «ТК-банк»

№	Статті активу балансу	на 1.01.02	На 1.01.03
1	Каса	8602	30011
2	Кредити, видані банком: • короткострокові • довгострокові	28 785 3388	27 014 3194
3	Іноземна валюта та розрахунки з іноземними операціями	7534	9044
4	Розрахунки з кредитними закладами	6449	12 436
5	Операції з цінними паперами	2138	4157

6	Споруди, будинки та інші основні фонди	1508	10 339
7	Господарський інвентар	1424	4153
8	Вилучені кошти	11 986	2008
9	Розрахунки з банками	30 504	21 737
10	Дебітори	618	1800
11	Інші активи	21 093	26 196
	Загальний обсяг активів	124 029	125 089

1. Розрахуйте показники активу балансу банку:

а) в абсолютному вираженні;

б) у відносному вираженні у відсотках до підсумку та зробіть відповідні висновки.

2. Які фактори впливають на структуру активів банку?

3. Опишіть методику обліку операцій, що мають найбільшу питому вагу в сукупних активах.

4. Назвіть основні нормативні документи НБУ, якими регулюються окремі активні операції комерційного банку.

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі дані щодо обсягу власних коштів банків та їхніх активів, зважених із розрахуванням ступеню ризику.

Банки	Базовий період		Звітний період	
	власні кошти	активи класифіковані	власні кошти	активи класифіковані
А	12,2	43	16,7	54
Б	17,2	54	22,4	68
В	2,8	12	3,4	14

1. Розрахуйте по окремих банках показники:

а) динаміки власних коштів, класифікованих активів та рівня платоспроможності.

2. Зробіть відповідні висновки щодо достатності показників платоспроможності банків.

3. Вкажіть, які заходи повинен вжити банк щодо покращання показника платоспроможності.

4. Які заходи може вжити НБУ до комерційного банку за порушення показника платоспроможності?
5. Опишіть методику обліку власних коштів банку на балансових рахунках.
6. Наведіть проект маркетингових досліджень ринку банківських активних операцій з метою оптимізації їх ризику та доходності.

Література

1. Закон України „ Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. №2121011 //Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2001. – вип. 1. – С.3.
2. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку : Навчальний посібник – К.:КНЕУ, 1999. – 280с.
3. Романеско О. Управління активами і пасивами у процесі керівництва комерційним банком // Вісник НБУ. – 2000. - №8. – С.26.
4. Роуз П.С. Банковский менеджмент: предоставление финансовых услуг : Пер. с английского – М.: Дело Лтд, 1995. – 743 с.
5. Ильясов С.М. Управление активами и пассивами банков //Деньги и кредит. – 2000. - №5. – С.20.

Тема 9. СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У БАНКУ.

1. Конкурентна позиція банку на ринку банківських послуг
2. Стратегія банку щодо продажу банківських продуктів
3. Комунікації банківських продуктів та їх збут

Самостійна робота

1. Сегментація клієнтів банку.
2. Новий банківський продукт.
3. Основні джерела інформації які використовуються для маркетингових досліджень.
4. „Перехресні продажі”.
5. Головне маркетингове рішення з розвитку діяльності банку.

Завдання 1

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі відомості про діяльність окремих банків на ринку по залученню коштів на початок та кінець року (табл. 1-3).

Таблиця 1.

Результати діяльності «Альфа-банку» по залученню коштів

Постачальники	Сума, тис. грн.		Темпи зростання
	Початок року	Кінець року	
1. Підприємства та установи, в т. ч.:	333 693	300 444	0,9
• Поточні рахунки	11 170	59 228	5,3
• Строкові внески та депозити	322 523	241 216	0,7
2. Населення			
3. Інші банки	14 000	397 300	28,4
4. Інші кредитори	24 959	99 896	4,1
РАЗОМ	372 352	797 640	2,1

Таблиця 2.

Результати діяльності «Демосбанку» по залученню коштів

Постачальники	Сума, тис. грн.		Темпи зростання
	Початок року	Кінець року	
1. Підприємства та установи, в т. ч.:	89 187	171 080	1,9
• Поточні рахунки	6 301	103 043	16,3
• Строкові внески та депозити	82 886	68 037	0,8
2. Населення	5	58	11,6
3. Інші банки	420	50 000	119,0
4. Інші кредитори	438	7 650	17,5
РАЗОМ	90 050	228 788	2,54

Таблиця 3.

Результати діяльності «ТК-банку» по залученню коштів

Постачальники	Сума, тис. грн.	Темпи
---------------	-----------------	-------

	Початок року	Кінець року	зростання
1. Підприємства та установи, в т.ч.:	33 683	501 359	14,8
• Поточні рахунки	10 243	340 824	33,3
• Строкові внески та депозити	23 440	160 535	6,8
2. Населення	6 550	25 468	3,9
3. Інші банки	8 760	86 400	9,9
4. Інші кредитори	1 253	33 497	26,7
РАЗОМ	59 246	646 724	12,9

1.Зробіть висновки щодо активності кожного банку по залученню коштів від постачальників на даному ринку банківських послуг.

2.Зробіть рекомендації щодо подальшої маркетингової стратегії та засобів її здійснення в кожному банку.

3.Зробіть висновки щодо оптимальності структури залучених банком коштів.

4.Які ресурси для банку на сьогоднішній день є найбільш дешевими та надійними?

5 Яким чином політика НБУ впливає на ресурсну базу комерційного банку?

6.Поясніть механізм впливу інструментів грошово-кредитної політики НБУ на ресурсну базу комерційного банку.

7.Відкрийте депозитний рахунок юридичній особі-клієнту та оформіть його вклад відповідними бухгалтерськими проводками

Завдання 2

Матеріал для виконання завдання

З метою покращання банківського обслуговування населення, було створено новий банк. Банк розпочав свою діяльність в умовах насиченого банківського ринку. Тому банк із самого початку своєї діяльності провадив активну політику на ринку.

Керуючись принципом: «Головне якість при мінімально можливій ціні», банк зробив перший практичний крок по залученню вкладників — він запропонував клієнтам проведення чекової операції без додаткової плати. Але банки-конкуренти також почали використовувати цей метод, і справи ускладнились. Через деякий час

було знайдено новий метод залучення вкладників — кредитну картку ОоМ Сапі. Ця картка давала право одержати значний кредит студентам, які закінчують коледж за наявності документа, що підтверджує забезпеченість роботою.

Також були емітовані картки Різдяного клубу, власники якої мали змогу розраховувати на додатковий відсоток по вкладах.

Такі нововведення дозволили новому банку мати ринкову долю всього 1-2% в регіоні. Президент банку з'ясував, що без подальших нововведень неможливо думати про розширення ринкового сегменту. Однак це вимагало доброго знання клієнтів банків цього регіону. Тому було прийнято рішення провести сегментацію вкладників банків міста з метою виявлення незадоволених потреб клієнтів, а також слабких сторін в обслуговуванні клієнтів іншими банками. Сегментацію здійснили за мотиваційними критеріями та одержали такі результати (табл. 1).

Таблиця 1.

Результати мотиваційного аналізу (опитування вкладників міста та прилеглих районів)

Запитання, які були запропоновані вкладникам	Відповіді	
	Вкладники, що мають поточний рахунок, %	Вкладники, що мають ощадний рахунок, %
1	2	3
1. Що вас у роботі банку не задовольняє найбільше:		
- години роботи;	4,2	3,8
- претензії до службовців;	4,0	2,3
- оплата за проведення чекових операцій;	3,8	0,1
- довгі черги;	2,2	2,0
- помилки бухгалтерії;	1,8	0,5
- повільне оформлення бухгалтерських операцій;	1,7	0,2
- низький відсоток;	0,1	1,0
- незручне місцезнаходження банку;	0,8	0,5
- інші скарги;	7,2	3,2

- претензій немає.	74,2 100,0	86,4 100,0
2. Чи переводили ви на ваш рахунок із рахунку одного банку на рахунок іншого:		
- так;	10,3	9,3
- ні.	89,7	90,7
	100,0	100,0
3. Якщо так, то з якої причини:		
- переїзд;	35,6	35,1
- незадоволення попереднім банком;	23,0	26,0
- краще мати справу з новим банком;	9,2	15,6
- краще місцезнаходження нового банку щодо місця роботи (дому);	6,0	9,1
- інші причини.	25,3	14,3
	100,0	100,0
4. Якби ви радили зробити вклади в новий банк, ви б відзначили:		
- власний досвід;	10,7	9,9
- близькість до дому;	8,0	10,6
- добре обслуговування;	35,1	24,0
- ввічливий персонал;	10,5	10,6
- добрі консультації;	3,4	2,7
- повний набір послуг;	5,1	3,9
- добрі відсотки;	14,1	28,2
- розвинута мережа філій;	2,6	1,4
- ліберальне ставлення при наданні кредитів;	0,5	0,4
- надійність банку;	1,5	1,9
- зручні години роботи;	1,5	1,4
- інше.	6,4	5,1
	100,0	100,0

1. Які цілі були поставлені президентом нового банку?

2. Які засоби залучення клієнтів використовувалися новим банком?

- 3.З якими цілями було проведено сегментаційний аналіз ринку?
- 4.Опишіть основні сегменти ринку за результатами мотиваційного аналізу.
- 5.Які основні висновки можна зробити на основі проведеної сегментації вкладників?
- 6.Яким чином новостворений банк може покращити обслуговування вкладників для збільшення своєї долі ринку?
- 7.Наведіть перелік документів, які повинен подати банк для його реєстрації в НБУ.
- 8.Назвіть основні вимоги НБУ щодо створення нового банку.

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі відомості про діяльність окремих банків на ринку по наданню кредитів на початок та кінець року. Сегментацію ринків кредитів здійснення по терміну їх надання.

	Кредити в цілому	Короткострокові кредити	Середньо-та довгострокові кредити
А-банк:			
початок року	0,77	0,76	0,80
кінець року	0,55	0,53	0,64
темпи зростання	0,71	0,70	0,80
Б-банк:			
початок року	0,14	0,16	0,11
кінець року	0,14	0,16	0,07
темпи зростання	1,00	1,00	0,64
В-банк:			
початок року	0,09	0,08	0,09
кінець року	0,31	0,31	0,29
темпи зростання	3,44	3,88	3,22

- 1.Зробіть висновки щодо активності кожного банку на ринку кредитів.

2. Підготуйте рекомендації щодо подальшої маркетингової стратегії та засобів її здійснення по кожному з банків.
3. Оцініть вплив інструментів грошово-кредитної політики НБУ на активність банку на кредитному рівні в поточному році.
4. Вкажіть, яку кредитну стратегію ви порекомендували б керуючому банком. А за умови, що в ньому за рік доля проблемних позичок збільшилася з 30% до 45%?
5. Складіть бухгалтерські проводки, що відображають процес надання та погашення кредиту терміном до одного року.

Література

1. Інструкція про порядок регулювання та аналіз діяльності комерційних банків. Затверджено постановою Правління НБУ від 14.04.98 № 141 (зі змінами і доповненнями)// Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 1998. – Вип.7 – С.11.
2. Любунь О.С., Грушко В.І. Фінансовий менеджмент у банку. Навч. посіб. – К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. – 296 с.
3. Банковское дело / Под ред. О.И.Лаврушина. – М.: Банки и биржи: Научно- консультативный центр, 1998. – 576 с.
4. Банковское дело / Под ред. В.И.Колосникова. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 464с.

Тема 10. БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОБ’ЄКТ УПРАВЛІННЯ.

1. Основи оцінювання діяльності банку
2. Критерії вибору банку
3. Рейтингові оцінки діяльності банків

Самостійна робота

1. Основні критерії надійності комерційних банків.
2. Опишіть аналіз системи фінансових показників.
3. Основні чинники абсолютного розміру прибутку банку.
4. Аналіз якості капіталу за методом CAMEL.

5. Чинники визначення рівня ліквідності банків.

Завдання 1

Матеріал для виконання завдання

Інвестор А має 150 000 грн. на початок 2002 р. Він хоче ці кошти вкласти з метою отримання прибутку так, щоб через два роки, на початку 2004 р. він зміг мати 213 000 грн. для придбання будинку. Банк «Золото» пропонує йому купити ощадний сертифікат, дохідність якого 18% річних. Банк «Нива» пропонує відкрити у себе терміновий вклад на два роки під 20% річних. Слід зауважити, що банк «Золото» по ощадному сертифікату нараховує складний відсоток, а період капіталізації (тобто нарахування відсотків) один раз на квартал.

1. Який банк зможе забезпечити інвестору доход 213 000 грн. через два роки за умови, що податки, сплачені інвестором, не враховані?
2. Опишіть критерії, за якими клієнт буде вибирати банк.
3. Наведіть схему рейтингової системи оцінки комерційного банку з позиції доцільності та ризиковості вкладення коштів клієнтів.
4. Складіть депозитний договір між клієнтом і банком.
5. Вкажіть, які заходи щодо рівня відсоткової ставки за депозитами ви порекомендуєте керуючому банком при зниженні (підвищенні) рівня облікової ставки НБУ?
6. Визначте внутрішньобанківські документи, якими оформлюється депозитна операція.

Завдання 2

Матеріал для виконання завдання

Великий універсальний магазин потребує 2 млн. грн. у жовтні місяці для створення запасів товарів до різдвяних свят. Після попереднього обговорення він отримав дві пропозиції: А-банк запропонував йому кредит під 26%, але з 20%-м компенсаційним залишком від розміру позики; Я-банк пропонує кредит під 30% без додаткових умов.

1. Визначте, який з банків пропонує кращі умови для клієнта. Відповідь обґрунтуйте.

2. Як зміниться ваша відповідь, якщо магазин вже має залишки на рахунках А-банку на суму 200 тис.грн., які можуть бути використані для покриття частини компенсаційного залишку?
3. На які аспекти діяльності універсального магазину повинен звернути увагу банк при визначенні доцільності надання кредиту? Яку інформацію повинен надати клієнт банку для прийняття такого рішення?
4. Складіть кредитний договір банку з універсальним магазином.
5. Оформіть відповідними бухгалтерськими проводками процедуру надання кредиту і наведіть схему документального оформлення цієї операції в банку.

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Будівельна фірма звернулася до банку з проханням надати довгостроковий кредит у розмірі 50 млн.грн. під 24% річних з терміном погашення 2 роки.

Після ретельного розгляду фінансового стану позичальника та оцінки ефективності інвестиційного процесу банк прийняв рішення про надання клієнту кредиту на зазначених умовах з порядком погашення основного боргу та відсотків щоквартально.

Згодом клієнт повернувся до банку з пропозицією про перегляд умов погашення наданого кредиту, а саме: клієнт просить переглянути умови погашення позики — протягом першого року щоквартально погашається лише сума нарахованих відсотків, а протягом другого року щоквартально погашається сума основного боргу і нарахованих відсотків одночасно.

Як аргумент для перегляду умов погашення позики клієнт навів змінені рахунки очікуваних грошових потоків, які свідчать про неможливість погашення позики відповідно до початкового варіанта календарного графіка сплати платежів. Причиною такого явища є порушення термінів впровадження в експлуатацію виробничого об'єкта генеральним підрядником.

1. Назвіть документи, які повинен надати клієнт разом із заявкою на отримання кредиту, що направляється на фінансування інвестиційного проекту.

2. Складіть план маркетингових досліджень ринку нерухомості, які має провести банк для вирішення питання щодо задоволення кредитної заявки клієнта.
3. За яких обставин банк може прийняти рішення про доцільність перегляду умов погашення клієнтом кредиту?
4. Визначте суму кінцевого платежу, що має сплатити клієнт.

Завдання 4

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі відомості про діяльність банку в IV кварталі:

Місяці	Залучені ресурси		Видані позики, тис.грн.	
	сума	% річних	сума	% річних
Жовтень	1815	18,7	1398	28
Листопад	1914	19,2	1466	26
Грудень	1984	19,4	1498	27

1. Розрахуйте за кожний місяць і квартал у цілому плату за залучені кошти, відсотковий дохід за надані позики, відсоткову маржу та чистий спред.
2. Проведіть порівняльний аналіз динаміки цих показників та зробіть відповідні висновки.
3. Визначте, які фактори впливають на розмір відсоткової ставки по залучених ресурсах і поясніть механізм їхньої дії.
4. Вкажіть, які критерії ви б поклали в основу визначення вартості депозитів як одного з основних джерел залучених ресурсів. Назвіть основні етапи процесу встановлення ціни на банківські продукти та послуги.
5. Наведіть фактори, що впливають на розмір ставки за кредитами.
6. Опишіть методику ведення бухгалтерського обліку по депозитних операціях та зробіть відповідні бухгалтерські проводки.

Література

1. Экономический анализ деятельности банка : Учеб. Пособ. – М.: ИНФРА-М. 1996. – 144с.
2. Іванова Т. Ризики за активними операціями комерційного

банку і його прибутковість // Вісник НБУ. – 1998. - №12. – С.40.

3. Тиркало Р.І., Щибиволок З.І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг: Навч. Посіб. – К.:Слобожанщина, 1999. – 236с.
4. Чекасов В.Е. Финансовый анализ в коммерческом банке. – М.:ИНФРА-М, 1995. – 272с.

Тема 11. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ ТА ЙОГО КОНТРОЛЬ.

1. Умови надання кредитів та їхні види
2. Етапи процесу кредитування
3. Проблемні позички та засоби реструктуризації безнадійних кредитів
4. Критерії прийняття забезпечення за кредитними операціями при розрахунку резерву

Самостійна робота

1. Основні види банківського кредиту.
2. Основні критерії класифікації кредитних операцій.
3. Засоби реструктуризації безнадійних кредитів.
4. Проблемні позики.
5. Норми резервування коштів під кредитний портфель банку.

Завдання 1

Матеріал для виконання завдання

Область	Обсяг заборгованості по кредитах, тис. грн.					
	Всього	в тому числі				
		Стандарт ні	під конт- ролем	суб- стан- дартні	сумні- вні	безна- дійні
Коефіцієнти ризичу, %		2	5	20	50	100
Полтавська	5642	3385	677	564	790	226

Дніпровська	19 000	10 450	3040	2280	1900	1330
Київська	33 900	17628	6102	4746	3390	2034

Використовуючи дані таблиці, розрахуйте:

- 1.Обсяг класифікованих кредитів, середні коефіцієнти ризику, коефіцієнти якості позик, зробити відповідні висновки.
- 2.Описати рахунки, на яких обліковуються субстандартні, сумнівні, такі, що перебувають під контролем, та безнадійні кредити.
- 3.Які заходи можуть бути вжиті банком щодо скорочення небезпечних та безнадійних кредитів?
- 4.Які ви можете дати рекомендації керівництву банку щодо управління проблемними позичками?
- 5.Вкажіть основні методи оптимізації кредитного портфеля банку.
- 6.Складіть план маркетингового дослідження ринку банківських послуг у розрізі регіонів.

Завдання 2

Матеріал для виконання завдання

З метою подальшого розміщення комерційний банк «Антарес» залучив на цільовий (транзитний) депозит 200 тис. грн. із ставкою 15% річних. Відповідно до вимог Національного банку банк має резервувати 11% від залучених коштів. Окрім того, маємо такі відомості про діяльність банку «Антарес»:

№	Показники	Одиниці виміру	Значення
1	Відношення середнього залишку фактично створеного резерву на можливі витрати по позиках до середнього обсягу сукупної заборгованості по кредитах за останні 12 місяців	%	3,7
2	Середній розмір активів, що приносять дохід за останні 12 місяців	млн. грн.	90

3	Середні витрати на персонал, експлуатацію обладнання та інші накладні витрати банку, не покриті отриманими комісіями та іншими доходами за останні 12 місяців	млн. грн.	3,9
---	---	-----------	-----

1. Визначте розмір мінімальної відсоткової ставки по кредиту, яка дозволить комерційному банку перекрити витрати, пов'язані із залученням та розміщенням у кредит депозиту, без отримання прибутку.
2. Визначте її склад (питому вагу різних компонентів).
3. Вкажіть, які можливості дає банку зниження визначеної мінімальної відсоткової ставки, відповідь обґрунтуйте.
4. Визначте, які внутрішні та зовнішні фактори впливають на встановлення розміру відсоткової ставки за кредит та поясніть механізм їх дії.
5. Які методи ціноутворення може використати комерційний банк для встановлення остаточної ціни на кредит після розрахунку мінімальної відсоткової ставки?
6. Яку рентабельність матиме кредитна операція, якщо банк встановить ставку за кредит на рівні 52%?
7. Яке управлінське рішення щодо залучення і розміщення коштів прийме банк у разі зміни ставки резервування?

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі відомості про цінову політику окремих банків по валютному обслуговуванню, подані у вигляді таблиці сервісного шопінгу послуг:

№	Банківська послуга (продукт)	Умови надання		
		«МРІЯ»	«АВАЛЬ»	«ПРИВАТ-БАНК»
1	Продаж дорожніх чеків: «AmericanExpress», «Visa», «TomasCook»	1,5% від суми	1,5% від суми	1,5% від суми

2	Оплата дорожніх чеків	2% від суми	1,5% від суми	3% від суми
3	Прийняття дорожніх чеків в іноземній валюті по інкасо	2% від суми	1,8% від суми	3% від суми
4	Комісія за повернення неплатоспроможного чека	\$10+комісія іноземного банку	не стягується	не стягується
5	Видача іноземної готівкової валюти з рахунків фізичних та юридичних осіб	1,5% від суми	безкоштовно за готівку, 2% за безготівкову валюту	1% за готівку, 2% за безготівкову валюту
6	Зарахування готівкової іноземної валюти на поточні рахунки: фізичних та юридичних осіб	безкоштовно 0,5% від суми	1,5% від суми 1,5% від суми	безкоштовно безкоштовно
7	Відкриття валютних рахунків для фізичних осіб: поточних депозитних	\$20 \$10	\$30 безкоштовно	\$100 \$100
8	Інкасо валюти, платіжних та інших документів за дорученням фізичних та юридичних осіб	2% + фактичні витрати	немає	готівка – 5% чеки — 3%
9	Плата за емісію основної або додаткової картки: E8/M8 Silver/Visites EC/MC Ooll	\$70 \$100	\$30 \$40	\$75 \$90
10	Ставка за кредит по картках	24% річних	30-35% річних	немає
11	Плата банку клієнтам за залишки	5% річних	немає	немає

	на спеціальному рахунку			
--	----------------------------	--	--	--

1. Якими законодавчими нормативними актами регулюються неторговельні операції неторгових банків?
2. Опишіть механізм відкриття депозитного валютного рахунка в банку фізичній особі та складіть депозитний договір.
3. Визначте стан цінової конкуренції на ринку валютних послуг.
4. Визначте тип цінової політики кожного банку.
5. Назвіть основні інструменти цінової політики банків та обґрунтуйте доцільність їх використання.

Література

1. Положення про кредитування. Затверджено постановою Правління НБУ від 28.09.95. №246 (зі змінами і доповненнями) // Положення про кредитування. – К.: Банк „Україна”, 1998.
2. Дзюбалоук О.В. Оцінка ефективності кредитних вкладень комерційних банків // Фінанси України. – 2000. - №9. – С.149.
3. Дзюбалоук О.В. Проблеми підвищення ефективності кредитних операцій комерційних банків // Фінанси України. – 2000. - №9. – С.55.
4. Голуб В. Концептуальні підходи до управління проблемними кредитами в комерційних банках // Вісник НБУ. – 2000. - №2. – С.56.
5. Клименко Т. Кредитна діяльність комерційних банків України // Економіка України. 2000. - №3. – С.34.
6. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика : Навч. Посіб. – К.: Знання, 2000. – 215с.
7. Примостка Л.О. Методичні аспекти аналізу ефективності управління портфелями комерційних банків // Банківська справа. – 2000. - №1. – С.27.
8. Шибалкіна В. Оптимальні умови банківського кредитування // Банківська справа. - №4. – С.39.

Тема 12. ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПАСИВАМИ БАНКУ.

1. Управління власним капіталом банку
2. Управління залученими коштами
3. Управління позиченими коштами

Самостійна робота

1. Власний капітал банку. Етапи управління капіталом банку.
2. Основні принципи банківського кредитування. Фактори прибутковості кредитних операцій банку.
3. Основні переваги та недоліки різних методів встановлення ставки за кредитом.
4. Методи управління кредитними операціями.

Завдання 1

Матеріал для виконання завдання

Клієнт має бажання купити 6-місячні КОВДП з прибутковістю 16% річних. Для цього він вносить на рахунок до банку гроші в розмірі 95 000 грн. Комісія банку складає 0,3% від суми куплених облігацій.

1. Розрахуйте кількість та ціну КОВДП, які купуються для клієнта, з урахуванням того, щоб внесених клієнтом грошей вистачило на покупку облігацій та виплату комісійного винагородження банку.
2. Розрахуйте чисту прибутковість облігацій клієнта з урахуванням комісійного винагородження банку.
3. Назвіть документи, що регламентують порядок здійснення операцій банку з КОВДП.
4. Наведіть бухгалтерські проводки, що відображають акт купівлі-продажу КОВДП за дорученням і за рахунок клієнта банку.
5. Опишіть комплекс супутніх послуг, які може надавати комерційний банку своїм клієнтам, для яких він купує КОВДП. Поясніть сутність пакетування продуктів і послуг банку та визначте можливі варіанти цінової політики в такому випадку.
6. Складіть договір між банком та клієнтом на придбання КОВДП.

Завдання 2

Матеріал для виконання завдання

Банк-контрагент пропонує нашому банкові скласти угоду РЕПО по КОВДП строком на 1 місяць (тобто наш банк купує КОВДП). Термін погашення цих КОВДП — 61 день, ринкова прибутковість цих КОВДП до погашення 12%, номінал — 100 грн. Ставка за міжбанківськими позиками строком на 1 місяць становить 28% річних.

Ціна купівлі повинна давати прибутковість за цими КОВДП до погашення, не нижчу за ринкову; ціна зворотного продажу повинна давати прибутковість, не нижчу від ставки по МБК (враховувати державне мито 0,2% від суми угоди).

1. Розрахуйте кількість КОВДП, які залишаться в банку після того, як банк продасть частину КОВДП для погашення боргу за міжбанківською позикою.
2. Назвіть документи, які регламентують порядок здійснення банком операцій із державними цінними паперами.
3. Опишіть процедуру купівлі-продажу комерційним банком державних цінних паперів.
4. Наведіть бухгалтерські проводки, які б відобразили акт купівлі-продажу КОВДП.
5. Складіть договір-доручення на купівлю КОВДП комерційним банком.
6. Назвіть, які інструменти маркетингу може використати комерційний банк для прийняття рішення щодо купівлі-продажу державних цінних паперів та поясніть механізм їх використання.

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Для підтримки своєї ліквідності банк А звертається до банку В з проханням придбати в нього тримісячні КОВДП терміном на 30 днів на умовах угоди РЕПО. Номінал КОВДП 100 грн., ринкова прибутковість тримісячних КОВДП до погашення 12%. Ставка за міжбанківськими позиками терміном до одного місяця складає 25% річних.

1. Розрахуйте ціну придбання та ціну зворотного продажу КОВДП відповідно до угоди РЕПО за умови, що прибутковість КОВДП не повинна бути нижча за ринкову, а ціна зворотного продажу КОВДП має прибутковість, не нижчу від ставки міжбанківської позики.
2. Оформіть бухгалтерськими проводками операції, пов'язані з угодою РЕПО в банках А та В.
3. Назвіть інструктивні матеріали, які регулюють механізм проведення комерційним банком операції РЕПО.
4. Складіть схему, за якою комерційний банк може проводити маркетингові дослідження на ринку державних цінних паперів і вкажіть основні методи їх реалізації.

Завдання 4

1. Розрахуйте кількість КОВДП, які залишаться в банку візьме того, як банк продасть частину КОВДП для погашення боргу за міжбанківською позикою.
2. Назвіть документи, які регламентують порядок здійснення банком операцій із державними цінними паперами.
3. Опишіть процедуру купівлі-продажу комерційним банком державних цінних паперів.
4. Наведіть бухгалтерські проводки, які б відобразили акт купівлі-продажу КОВДП.
5. Складіть договір-доручення на купівлю КОВДП комерційним банком.
6. Назвіть, які інструменти маркетингу може використати комерційний банк для прийняття рішення щодо купівлі-продажу державних цінних паперів та поясніть механізм їх використання.

Матеріал для виконання завдання

Банк бере міжбанківську позику строком на 1 тиждень під 25% річних. Сума МПК становить 100 000 грн. за МПК, банк планує купити 6-місячні КОВДП за ціною 86 грн. 50 коп. При цьому банк прогнозує, що через тиждень ринкова прибутковість цих КОВДП буде становити 15% річних до погашення.

Література

1. Положення про кредитування. Затверджено постановою Правління НБУ від 28.09.95. №246 (зі змінами і

- доповненнями) // Положення про кредитування. – К.: Банк „Україна”, 1998.
2. Васюренко О.В. Банківські операції : Навч. Посіб. – К.:Т-во „Знання”, КОО – 2000. 243с.
 3. Лагутін В.Д. Кредитування: теорія і практика : Навч. Посіб. – К.: Знання, 2000. – 215с.
 4. Романеско О. Управління активами і пасивами у процесі керівництва комерційним банком // Вісник НБУ. – 2000. - №8. – С.26.
 5. Роуз П.С. Банковский менеджмент: предоставление финансовых услуг : Пер. с англ. – М.: Дело Лтд, 1995. – 743 с.
 6. Ильясов С.М. Управление активами и пассивами банков //Деньги и кредит. – 2000. - №5. – С.20.

Тема 13. ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ.

1. Управління банківськими ризиками та активами
2. Види кредитних ризиків у банку
3. Кількісний аналіз кредитного ризику в банку

Самостійна робота

1. Ризик в банківській діяльності. Основні причини його виникнення.
2. Механізми управління банківськими ризиками.
3. Основні види кредитних ризиків.
4. Кількісний аналіз кредитного ризику та методи оптимізації.

Завдання 1

- 1.Визначте, заявку якого клієнта уповноважений банк візьме до відома і ретельного розгляду документів.
- 2.Розрахуйте по даному клієнтові коефіцієнт обслуговування боргу.
- 3.Які документи повинен надати клієнт для отримання кредиту по лінії ЄБРР?
- 4.Наведіть структуру бізнес-плану клієнта для отримання кредиту ЄБРР.

5. Вкажіть, яка система показників має бути використана клієнтом при проведенні маркетингових досліджень відповідного сегменту ринка. Наведіть методику розрахунку цих показників.

6. Складіть бухгалтерські проводки, що відображають процес надання та погашення кредиту за рахунок кредитної лінії ЄБРР.

Матеріал для виконання завдання

До комерційного банку надійшли заявки від клієнтів на отримання кредиту по кредитній лінії ЄБРР. У заявках клієнти повідомили про себе такі дані:

№	Показники	Клієнт А	Клієнт В	Клієнт С	Клієнт Д
1	Кількість працівників	300	400	720	495
2	Частка державної власності, %	47	32	49	52
3	Допроєктні активи, \$ млн. США	2,45	1,85	2,0	3,4
4	Співвідношення власних і залучених коштів (з урахуванням кредиту ЄБРР): - залучені, % - власні, %	70,0 30,0	60,0 40,0	50,0 50,0	80,0 20,0
5	Сума необхідного кредиту, \$ млн.	0,4	2,0	5,0	1,8
6	Строк кредиту, років	5	2	6	5
7	Прибуток	4,5	5	3,6	6,3
8	Податок на прибуток	1,35	1,5	1,08	1,89
9	Амортизаційні відрахування	0,7	0,5	0,58	0,42

Завдання 2

1. Розрахуйте показники ефективності витрат: загальні та часткові.

2. Проаналізуйте динаміку цих показників за рахунок доходів та окремих його складових.
3. Визначте, які фактори впливають на розмір доходів та витрат банку.
4. Підготуйте рекомендації керуючому банку щодо зменшення витрат та збільшення його доходів.
5. Наведіть методику обліку відсоткових та комісійних витрат методом нарахування і зробіть відповідні бухгалтерські проводки.

Матеріал для виконання завдання

Маємо наступні відомості щодо діяльності комерційного банку:

(тис. ГРН)

Показники	Квартали			
	I	II	III	IV
Доходи - всього	7896	7211	7088	5398
в т.ч. отримані відсотки	4360	3815	2565	2056
Доходи та комісія по наданих послугах	2004	2683	2809	2840
Інші доходи	1032	713	1714	508
Витрати - всього	4050	4000	4200	4166
в т.ч.: відсоткові витрати	650	570	505	510
сплачена комісія по послугах клієнтам, банкам при кореспондентських відносинах	110	170	120	190
Інші витрати	3290		3575	3460

Завдання 3

1. Визначте абсолютну та відносну економію витрат у цілому та по окремих їхніх видах. Зробіть відповідні висновки.
2. Які фактори впливають на розмір доходів та витрат?
3. Що ви можете запропонувати керуючому банком щодо збільшення прибутковості доходів?
4. Опишіть по рахунках бухгалтерського обліку методику обліку відсоткових доходів за методом нарахування.

5. Які маркетингові дослідження і заходи має провести відділення банку для збільшення своїх доходів?

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі відомості про склад доходів та витрат відділення банку (тис. грн)

Показники	Квар	тали
	I	IV
Доходи - разом	7896	5398
в т.ч. отримані відсотки	4860	2050
Прибутки та комісія по наданих послугах	2004	2840
Інші доходи	1032	508
Витрати — всього	4050	4166
в т.ч.: процентні витрати	650	510
Сплачені комісії по послугах клієнтам, банкам при кореспондентських відносинах	110	196
Інші витрати	3290	3460

Завдання 4

1. Виконайте аналіз динаміки структури пасиву балансу банку за даними в абсолютному та відносному вигляді.
2. Яке співвідношення, на вашу думку, має бути між залученими ресурсами та власним капіталом банку і які фактори на це впливають?
3. Які, на ваш погляд, ресурси доцільно залучати банку з метою зменшення витрат на їх придбання?
4. Що ви можете сказати про сучасний стан і тенденції ресурсної бази, сформованої за рахунок міжбанківського кредиту, кредиту НБУ, клієнтських депозитів та можливості їх залучення комерційним банком?
5. Складіть бухгалтерські проводки, що відображають залучення банком депозитів юридичних, фізичних осіб, міжбанківських кредитів та кредитів НБУ
6. Складіть меморандум депозитної політики банку.

Матеріал для виконання завдання

Маємо такі дані по банку «Альянс» таку структуру пасивів балансу. (тис. грн.)

Статті пасиву банку	на 01.01.15	на 2 міс. IV кв.
Кошти на розрахунковому рахунку та поточних рахунках суб'єктів господарювання	2075	2513
Кошти державного бюджету	14	13
Розрахунки за придбані об'єкти приватизації	2	7
Міжбанківські кредити	2870	2996
Кошти у вільноконвертованій валюті	371	382
Внески і депозити громадян	120	235
Внески і депозити підприємств	353	523
Інші кредитори	24	33
Всього залучено коштів	5829	6702

Література

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Затверджено постановою Правління НБУ від 06.07.2000р. № 279 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2000. – №9 – С.54.
2. Вітлінський В. Концепція стратегії кредитного ризику // Банківська справа. – 2000. №1. – С.13.
3. Дмитренко М. Управління ризиками в комерційних банках // Вісник НБУ. – 1998. - №9. – С.23.
4. Примостка Л.О.Банківський менеджмент. Хеджування ризиків: Навч. Посіб. – К.:КНЕУ, 1998. – 108 с.

Тема 14. АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ, ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ ТА ЙОГО ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.

1. Сутність аналізу діяльності банку

2. Аналіз грошових ресурсів банку
3. Аналіз кредитних операцій у банку
4. Аналіз операцій банку з цінними паперами
5. Аналіз фінансових результатів банку

Самостійна робота

1. Основні види аналізу діяльності банку.
2. Склад ресурсів комерційного банку.
3. Аналіз кредитного портфелю банку. Види цінних паперів, що є об'єктом інвестування банків.
4. Система показників дохідності комерційного банку.

Завдання 1

Матеріал для виконання завдання

Обладнання передається у фінансовий лізинг строком на п'ять років. Його вартість складає \$100 000. Для фінансування угоди лізингодавець залучає кредит на цю суму під 16% річних терміном на п'ять років із щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу (при цьому відсоток нараховуються на непогашену суму боргу).

1	Балансова вартість обладнання, \$	100 000
2	Річна норма амортизації, %	20
3	Відсоткова ставка за кредит, % (річні)	16
4	Розмір маржі лізингодавця, % (річні)	3
5	Розмір страхового платежу, % (річні)	2
6	Термін кредиту, кількість років	5

1. Визначте ставку лізингового відсотка за весь термін здійснення лізингу.
2. Результати розрахунку оформіть у вигляді таблиці-графіка лізингових платежів.
3. Сформулюйте фактори, що можуть вплинути на ставку лізингового відсотка.

4. Вкажіть, за яких умов лізингодавець може відмовити клієнту в придбанні об'єкта лізингу?
5. Відобразіть виконані операції на балансі банку-лізингодавця і банку лізингоотримувача.
6. Чому дорівнюють доходи та витрати банків за цими операціями?

Завдання 2

1. Розробіть схему лізингової операції.
2. Вкажіть, які документи повинен надати клієнт лізингодавцю для вирішення питання про надання телекомунікаційних та радіотрансляційних мереж в лізинг.
3. На які аспекти лізингодавець повинен звернути особливу увагу при розгляді документів клієнта для надання йому консалтингових послуг?
4. Складіть схему маркетингового дослідження ринку телекомунікаційного та радіотрансляційного обладнання.
5. Складіть бухгалтерські проводки по операції фінансового лізингу.
6. Підготуйте проект договору між лізингодавцем та лізингоотримувачем.

Матеріал для виконання завдання

КБ на умовах фінансового лізингу здає клієнту телекомунікаційні та радіотрансляційні мережі, які вимагають не лише налагодження та реєстрації у відповідному державному органі, а й отримання ліцензії (дозволу) на їх використання.

Умови фінансового лізингу:

1. Застава у розмірі 50% від вартості об'єкта лізингу.
2. Лізингоотримувач здійснює попередню оплату в розмірі 20% від вартості об'єкта лізингу.
3. Об'єкт лізингу страхується.
4. Доставка майна страхується.

Завдання 3

Матеріал для виконання завдання

Обладнання взято в лізинг на термін його повної амортизації. Лізингоотримувач здійснив початковий внесок, яким погасив 30% контрактної вартості обладнання. Виробник обладнання не дає яких-небудь відстрочок платежу. З огляду на це лізингодавець отримав

кредит у банку для придбання обладнання на недостатню суму під 25% річних на термін 1 рік з поквартальною сплатою відсотків та погашенням основної суми боргу.

Погашення кредиту лізингодавцем здійснюється за рахунок коштів, які надійшли у вигляді лізингових платежів від лізингоотримувача.

1	Контрактна вартість, грн.	100 000
2	Авансова оплата лізингоотримувача, %	30
3	Відсоток за кредит, за рік (%)	25
4	Винагорода лізингодавця (% від вартості обладнання за весь термін лізингу), %	5
5	Термін лізингу, кількість років	5
6	Термін кредиту, кількість років	1
7	Періодичність лізингових платежів за рік	4

1. Визначте розмір лізингових платежів, які необхідно виплатити лізинготримувачу за весь термін фінансового лізингу.
2. Опишіть фактори, що впливають на розмір лізингових платежів.
3. Що може порекомендувати банк своєму клієнту для зменшення лізингових платежів?
4. Складіть договір фінансового лізингу між клієнтом і банком.
5. За якою схемою банк буде проводити маркетингове дослідження ринку обладнання для максимального задоволення потреб клієнту в об'єкті лізингу.
6. Складіть бухгалтерські проводки по лізинговій операції за умови, що в якості лізингодавця виступає банк.

Завдання 4

1. Визначити ставку лізингового відсотка за весь термін здійснення лізингу.
2. Результати розрахунків оформіть у вигляді таблиці-графіка лізингових платежів.
3. Сформулюйте фактори, що можуть вплинути на ставку лізингового відсотка.

4.Зазначте за яких умов лізингодавець може відмовити клієнту в придбанні об'єкта лізингу?

5.Складіть договір лізингу між лізингодавцем та лізингоотримувачем.

6.Складіть план іміджевої і товарної реклами лізингодавця.

Матеріал для виконання завдання

Обладнання продається у фінансовий лізинг строком на п'ять років. Його вартість складає \$100 000. Для фінансування угоди лізингодавець залучає кредит на цю суму під 14% річних терміном на п'ять років із щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу (при цьому відсоток нараховується на непогашену суму боргу).

Література

Основна

1. Буряк, Л.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [Текст]: навч. посібник / Державний вищий навч. заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2007. – 432 с.

2. Верланов, Ю.Ю. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчально-метод. посібник / Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 344 с.

3. Воробьев, Ю.Н. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. Пособие для студ. вузов, обучающихся по образоват.-проф. прогр. специалиста, магистра по направлению "Экономика и предпринимательство" / Национальная академия природоохранного и курортного строительства. – Симф.: Таврия, 2007. – 629 с.

4. Грудзевич, У.Я., Пшик Б.І. Фінансовий менеджмент у банку [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Л. : ЛБІ НБУ, 2006. – 192 с.

5. Карасева И.М., Ревякина М.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие по спец. "Менеджмент организации" / Ю.П. Анискина (ред.). – М.: Омега-Л, 2006. – 335 с.

6. Князь С.В., Георгіаді Н.Г., Князь О.В. Фінансовий менеджмент [Текст] / Національний ун-т "Львівська політехніка". – Л.:

Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2006. – 184 с.

Допоміжна

1. Мамедов А.О. Международный финансовый менеджмент в условиях глобального финансового рынка [Текст]: монография / В.А. Слепов (ред.). – М.: Магистр, 2007. – 284 с.

2. Савчук, В.П. Финансовый менеджмент. Практическая энциклопедия. – 3-е изд. – К.: Companion Group, 2008. – 880 с.

3. Семенов А.Г., Єропутова О.О., Перекрест Т.В., Линенко А.В. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами / Класичний приватний ун-т. – К. : КПУ, 2008. – 188 с.

4. Шевчук О.В., Іванчук Р.М., Бикадорова Н.О., Анисимова Г.С. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч.-метод. посібник для організації самост. роботи студ. та магістрантів екон. спец. / Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка – Луганськ: Альма-матер, 2008. – 358 с.

5. Шелудько, В.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник. – К.: Знання, 2006. – 439 с.

6. Яремко, І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій [Текст]: монографія. – Л.: Каменяр, 2006. – 176 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційна Інтернет-сторінка Верховної Ради України <http://www.portal.rada.gov.ua>

2. Офіційна Інтернет-сторінка Кабінету міністрів України // <http://www.kmu.gov.ua>

3. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства економіки України // <http://www.me.gov.ua>

4. Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. <http://www.bbest.ru/osnfinmng/plandenpotok/postirash/>

6. <http://www.martynov-ma.ru/page77/index.html>